Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 234 (17357) | 1986 оной октябриин 11, суббото | Сэн 3 мүн.

…УТАДУУДАЙ …ДЭБХИ

…XVII съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пле…бэринүүдые бэелүүлэн, республикымнай …өбэйгөө социально-экономическа хүгжэлтые …гэжэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбтэ …болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө бүхы …ажаллажа байна. Энэ талаар республикымнай …органууд эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэл…ой дунда нилээд үргэнөөр ябуулна.

…hэн hарын туршада промышленнэ предпри…, совхозуудай, эмхи зургаануудай ажалшад …алга туйлаа. Республикымнай промышлен… үйлэдбэрилэн гаргаха, худалдаха түсэбөө … дүүргээ, хүдөөгэймнай ажалшад таарамжа… уларилые hамбаашалан, үбhэ тэжээл, ороо… бусад ургамалнуудай баян ургаса хэзээ …ээр абажа шадаа.

…уудые туйлаха хэрэгтэ арадай депутадуудай …үргэhэн үүргэ, оруулhан хубита нилээд ехэ … ёhотойбди.

… болон правительство арадай депутадуудай …үүргэ болон харюусалгые дээшэлүүлхын түлөө …үүдые абадаг байна. Энэ анхарал оролдол… ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Прези… Министрнүүдэй Соведэй hаяшаг баталан …-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэ…ально-экономическа хүгжэлтые хурдадхахын ту… депутадуудай Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ … шангадхаха талаар хэмжээнүүд тухай» тог…ор гэршэлнэ.

…депутадуудай Соведүүдэй ажал ябуулга депута…ой үүсхэлhээ эхитэй байдаг. КПСС-эй XXVII …hэн элидхэл соогоо нүхэр М. С. Горбачев игэ… «ДЕПУТАДУУДАЙ НЭРЭ ЗЭРГЭ ТУШААЛДА …ШЭ, ХҮНДЭТЭ ЯМБА ЭРХЭ БЭШЭ, ХАРИН … ЗОНОЙ ДУНДА ХҮДЭЛХЭ ЕХЭШЬЕ, ХҮН… ХҮДЭЛМЭРИ ЮМ. ДЕПУТАДАЙ ЭРХЭ, УЯЛ…ГАЛИИН СЭХЭ ШУУД БЭЕЛҮҮЛЭГДЭХЫН ТУ… БҮХЭНЭЙ ӨӨРЫНГӨӨ ЭРХЭ ТҮЛӨӨЛЭЛГЭ…ДОТООР БЭЕЛҮҮЛХЭ БҮХЫ АРГАТАЙ БАЙХЫН … БҮХЫ ЮУМЭ ХЭХЭ ХЭРЭГТЭЙ».

…нютагай Соведүүдэй депутадуудай дии… үнэн сэхээр, эрхим hайнаар ажаллажа, өөрын… гүйсэдөөр дүүргэжэ ябадаг. Республика …тадуудай 700 гаран бүлэг бии болгогдонхой. …үүд эмхидхэгдэнхэй юм. Гадна Соведүүдэй … 1669 комисси ехэ хүдэлмэри ябуулна. Бүлэгүүд …удай, Соведүүдэй сагүргэлжын комиссинуудай …hоон депутадууд өөрынгөө эдэбхи үүсхэлээр …экономическа болон социальна хүгжэлтын шу…үүдые үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ, дутагдалнуу… талаар хэмжээнүүдые хараалдаг, шиидхэбэри…үүрэлтын ябасые шанга хиналта доро абадаг …уудай эдэбхитэй ажал ябуулга тухай жэшээ… байха.

… районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой …шон, Социалис Ажалай Герой, районно Сове… Дашинима Буодиевич Сундуев депутадайнгаа … олон жэлэй туршада нэрэтэй түрэтэйгөөр …даг. Жэшээлхэдэ, колхозойнь хони үсхэбэрилдэг …ргадын зунай бэлшээри ган гасуурта жэлнүүд…, тиимэhээ хони, хурьгадаа тобир тарганаар … ахир болодог байгаа. Депутат Д. Б. Сундуе…, тэрэнэй оролдолгоор эндэхи бэлшээрине …даг болохо асуудал шиидхэгдэhэн байна. Депу…эрүү оролдолгын ашаар колхозой тус брига…лигаан хонидой ашаг шэмые жэл бүри улам … арга олдоhон байна.

… районой Эрхирэгэй совхозой hүнэй комплексын …ельскэ Соведэй депутат Екатерина Дмитриевна …оролдолгын ашаар hаалишадай үглөөгүүр халуун …комплекс дээрэ медицинскэ пункт нээхэ, ажалай …да орохо арга боломжотой болгохо гэхэ мэтын …хин табигдаа.

… энэ үүсхэлые совхозой дирекци болон парт… халуунаар дэмжээ hэн. Тус совхозой hүнэй … ажалшадта hайнаар ажаллаха эрхэ байдал ол… ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлжэ, hү гүрэн… байгша оной 9 hарын түсэб 8 hара соо дүүргэг… жэшээнүүдые дурдаха болоо hаа, олон ааб

… харьяата газар дээрэ байдаг предприяти… болон совхозуудай, эмхи зургаануудай үй…эргэ нютагай Соведүүдэй үзүүлдэг нүлөөн … эли бодо үргэдөө. Энэнь депутадуудай … эдэбхижүүлhэнэй ашаар туйлагдаhан байна. … нютагай Соведүүдэй сессинүүдэй үүргэ …. Сессинүүд Конституцяар тодорхойлогдоhон … үнэргэгдэнэ. Үйлэдбэриин, ажаhуудалай бо… талаар хангалгын шухала асуудалнуудые зүбшэн … депутадууд улам эдэбхитэйгээр хабаадана. Со… депутадууд hүнгагшадай захянуудые дүүргэхын … хиналта бэелүүлгые шангадхана, сагүргэл… хүдэлмэрине эдэбхижүүлнэ, тэдэнэр …уудаа урда ходо тоосоно.

… ажал дээрээ бусадта үльгэр жэшээ харуул…ин ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө үсэд шан… Тэдэнэй гурбанай хоёр хубиhаа үлүүнь социа… түрүүшүүлэй зэргэдэ ябалсана.

… районой Первомаевкын фельдшерскэ пунктые …скэ Соведэй депутат Г. Е. Шурыгина, Баргажа… Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша …районно Соведэй депутат Р. Б. Будаев, Улаан…рилгын комбинадай штукатур-шэрдэгшэ, город… депутат Г. Л. Баталова, Юнхэрэй уурхайн ма… бригадир, Захааминай районно Соведэй де… Шагдуров, Улаан-Үдын шэлэй заводой хүдэлмэ…ушскэ районно Соведэй депутат Е. С. Божедо… бусад олон депутадууд өөрын эдэбхи үүсхэл …номико болон соёлой хүгжэлтэдэ хубитаяа ехээр

…йта нютагай Соведүүдэй ябуулдаг эмхидхэлэй … саашадань hайжаруулха, нарижуулха эрилтэ …ар табигдана. Соведүүдэй, депутадуудай үүргые …, абаhан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хи…ахаа шухала. Депутадуудай асуулта табиха эр…, hүнгагшадай захянуудые дүүргэлтые ханга…удай тоосоонуудые саг соонь үнгэргэхэ, Сове…элмэриин дүнгүүдые олондо соносхохо, совет …мократие улам гүнзэгырүүлхэ, арадай өөhэ…эбэрилхэ ёhо гурим саашадань хүгжөөхэ зо… шухала. Хурамхаанай, Баунтын, Хориин, Хэжэн…, Түнхэнэй районно Соведүүдэй хүдэлмэридэ ду…олоор дайрагдана. Эдэ районуудай зарим сель…й, поселково Соведүүдэй депутадуудай бүлэ… үргэлжын комиссинууд хүдэлмэриеэ үшөөл hу…

…дэо нютагуудта ниитын малай үбэлжэлгын ха…шэлэд байна. Үбhэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашал… ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, гарза хохидол хэлгэтэй …лай журам hайжаруулха гэхэ мэтын шухала асуу…едүүдэй депутат бүхэнэй гол анхаралда байха …шадай hуудал байдал, илангаяа худалдаа наймаа…аhуудалай хэрэглэмжэ хангалгые hайжаруулхын …эр эдэбхитэйгээр тэмсэхэ уялгатай.

… XXVII съездын табиhан зорилгонууд, арадай …ай Соведүүдэй урда ехэ эрилтэнүүдые табиhан …ар бүхэн арад зоной урда тон ехэ харюусалга…артиин хараалhан программые бэелүүлхын түлөө …шадалаа, мэргэжэл шадабарияа зорюулха, эдэб… гаргаха уялгатай. Энэ хадаа манай республикын …уудай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

…ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

…ХОЛБООНОЙ ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИ… ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «РСФСР-эй ГАБЬЯАТА …ЭЛХЕЭ ХОЛБООШОН» ГЭhЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

…холбооной талаар габьяатай байhанайнь, олон жэл… хүдэрлыгаар ажаллаhанайнь түлөө «РСФСР-эй габь… холбоошон» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-hээ

… Владимир Петровичто — союзна магистральна хэл… ба 3-дахи телевидениин техническэ узелай …ахалагша.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. ОРЛОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

…1986 оной октябриин 8.

Агуу Октябриин 70 жэлэй ойдо

ҮНДЭР ШАГНАЛДА ХҮРТЭГШЭ

Кабанскын шубуунай фабрикын Колесовой hүнэй фермэдэ hаалишан Евгения Петровна Перевозникова хүдэлдэг. Фабрикын суута hаалишан даажа абаhан 25 үнеэн бүриhөө жэлэй хугасаа соо 3500—3600 килограмм hү hаана.

Евгения Петровна гүрэн түрын ехэ шагналда — Ажалай Улаан Тугай ордендо, ВДНХ-гай хоёр алтан, мүнгэн медальда хүртэнхэй. Тэрэ үнгэрэгшэ табан жэлдэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаhанайнгаа түлөө Ленинэй орден абаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. П. Перевозникова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭНЭ

Локомотив-вагон заhабарилгын заводой локомотив хэбсэлгын цехэй коллектив предприяти дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ түрүүлжэ гараhан байха юм. Цехэй олонхи бригадануудай коллективүүд арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхээр дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаа hэн.

Даабаринуудаа, абаhан уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө дэлгэрhэн мүрысөөндэ локомотивай оньhон түхеэрэлгэнүүдые заhабарилдаг слесарьнуудай бригада түрүүлнэ. Бригадын үнинэй гэшүүд Б-Н. Самбуев, В. Н. Перевозников, А. Г. Ветошников, Н. И. Тодоражко гэгшэд халаанайнгаа даабарие холо үлүүлэн дүүргэжэ, эрхим ажалай жэшээ бусадтаа харуулна. Байгша оной гурбадахи квартал даабарие урагшатайгаар бэелүүлжэ, «эрхим бригада» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэеэ дээрэ үргэжэ ябана. Цех дотор дэлгэрhэн мүрысөөндэ илагшадай тоодо Ш. М. Мухамадеевэй ударидадаг бригадын коллектив нэрлэгдэнхэй. Дүршэл шадабаритай болоhон хүдэлмэришэд Н. С. Дрыганов, П. Разуваев, Ю. Буруев гэгшэд даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэдэг, ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм.

—Анхан бригададамнай ажалай журам хазагайруулха ушарнууд үзэгдэдэг hэн. Бригадын совет коллективэй үнинэй хүдэлмэришэдтэй сүг ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулаа. Бидэнэй оролдолго миин hалаагүй. Мүнөө коллективтэмнай ажалай журам хазагайруулха ушарнууд огто үзэгдэхэеэ болинхой,— гэжэ бригадир Ш. М. Мухамадеев хөөрэнэ.

Т. СОБИНКОВА.

М. С. ГОРБАЧЕВ РЕЙКЬЯВИК ОШОБО

США-гай Президент Р. Рейгантэй уулзахын тула КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев октябриин 10-да Рейкьявик (Исланди) ошохоёо Москваhаа мордобо. 1985 оной ноябрьда Женевэдэ хоёр талын хэлсэhэнэй ёhоор М. С. Горбачевой албанай хэрэгээр США ошолгодо бэлэдэлгын үндэhөөр уулзалга үнгэргэгдэнэ.

Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгада хабаадахын тула М. С. Горбачевтой хамта КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар А. Ф. Добрынин болон А. Н. Яковлев, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша А. С. Черняев, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо С. Ф. Ахромеев ошолсобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Г. А. Алиев, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков. Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, С. Л. Соколов. Н. В. Талызин, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар А. П. Бирюкова, М. В. Зимянин, В. А. Медведев, Г. П. Разумовский, КПСС-эй Центральна Шалгалтын Комиссиин түрүүлэгшэ И. В. Капитонов, бусад нүхэд М. С. Горбачевые аэропорт дээрэ үдэшэбэ.

США-hаа СССР-тэ байдаг саг зуурын этигэмжэтэ түлөөлэгшэ Р. Комбс, Исландиhаа СССР-тэ байдаг саг зуурын этигэмжэтэ түлөөлэгшэ Б. Йонссон үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

(ТАСС).

УЯЛГАНУУДЫНЬ БОДОТО ҮНДЭhЭТЭЙ

— Манай цех комбинат дотороо hайн hайхан үүсхэлнүүдэй эхи табидаг алдартай. Мүнөө жэлшье хажуу тээ байгаагүйбди. Шубуу үүсэлэн болбосоруулха жэлэйнгээ түсэбые байгша оной ноябриин 7 болотор дүүргэхэ гэhэн уялга абажа, үүсхэл гаргаа hэмди. Ерэхэ жэлэй түсэбые комбинадайнгаа байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо бэелүүлхын тула оролдохобди.— гэжэ Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай шубуу үүсэлдэг цехэй начальник А. С. Скрицкая хөөрөө hэн.

Дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаhан ушарынь бодото үндэhэтэй. Үнгэрhэн 9 hарын дүнгүүдые абаад харая. Шубуу үүсэлэн болбосоруулдаг, үдэ хөөбэриин, арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг участогууд нэгэ жэгдэ үрэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаа. Онсолбол, цех бүхыдөө товарна продукци үйлэдбэрилгын түсэбөө 122,1 процент дүүргээ. Түсэбhөө гадуур 1,5 миллион түхэригэй товарна продукци гаргагдаа гэхэ гү, али 15,8 процентээр ехэ болоно. 46 тонно полуфабрикат түсэбhөө үлүүлэн гаргагдаа. Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа, онсолбол оро дэбидхэрэй зүйлнүүд, бударнууд илангаяа ехээр үйлэдбэрилэгдөө гэхэ гү, али түсэбhөө гадуур 48 мянган түхэригэй болоо. Ажалай бүтээсын талаар түсэб 108,4 процент бэелүүлэгдээ.

Энэ амжалтада А. И. Воробьевагай хүтэлбэрилдэг шубуу тушаан ябадаг бригадын хубита ехэ. Гэмтээнгүйгөөр, болгоомжотойгоор шубуудаа буулгажа, үүсэлэлгэдэ оро торнь гарзада оруулангүй аятай зохидоор хэруулhалжа байха хэрэгтэй. Тиимэ удаан байлгагдадагшьегүй hаань, заримдаа сүүдхын туршада бариха баатай болодог.

— Долоон хүн эндэ хүдэлнэбди. Графигай ёhоор шубуун асаргадаг. Мэдэжэ, шадажа ядаха юумэн эндэмнай үгы. Гэбэшье харюусалга, нарин нягта хандаса хэрэгтэй. Хэд hайн хүдэлнэб гэбэл, сөрөө бригадир Анна Ивановна Воробьева хори гаран жэлээ энэ үйлэдбэридэ зорюулаа. Нина Ивановна Бурдуковскаяе түрүүшүүлэй тоодо нэрлэмээр. Залуу коммунист Валентина Игумнова ондоо бригадаhаа манда ороо. Энээнэй урда комсомол-залуушуулай бригадые хүтэлбэрилhэн, тэрэнь «Россин эрхим бригада» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн юм. Техникум hая дүүргээ.— гэжэ кадрова хүдэлмэрилэгшэ Л. И. Голотвина асуудалдамнай харюусаа hэн.

Удаань шубуу үүсэлдэг, болбосоруулдаг бригадын ажал, хэрэгүүдээр hонирхобобди. Арба гаран жэлэй саана ажалайнгаа намтар эндэ эхилhэн Н. Т. Богидаева тус бригадые толгойлно. Гуша гаран хүн бүридэлдэнь ородог юм. Хоорондоо харилсаата мэргэжэлнүүдые бултадаа шудаланхай.

Онсо дүршэлтэй хүнүүд олон. Тэрэ тоодо В. П. Кизина, Т. В. Журавель, Н. С. Адоктоева, Л. Ч. Мадагаева гэгшэд ороно. Халаанай туршада дунда зэргээр 8—9 мянган шубуун үүсэлэгдэжэ, болбосоруулагдана.

hаруул ута цех соо конвейерэй нэгэ жэгдэ дүнгинөөн таhалданагүй. Сагаан халаадтай, сагаан пулаадтай эхэнэрнүүд хойно хойноhоо hубарин зогсожо, конвейерые таhалгаряагүй хангана. Шубуудай үүсэлэгдэhэнэй удаа уурал дулаагаар болбосоруулга хэгдэнэ, үдэ хөөбэринь ебтана, сэбэрлэгдэнэ. Эдэ бүгэдын удаа хүргэгдөөд, хайрсагуудта ябталагдажа, бэлэн продукциин склад руу эльгээгдэнэ.

— Оньhожоруулга гүйсэд хэгдэнхэй гү? — гэжэ асуубабди.

— Гүйсэд шахуу... Гэдэhэ, доторынь угааха, сэбэрлэхэ хүдэлмэрие оньhожоруулаа hаа, hайн бэлэй,—гэжэ бригадир Н. Т. Богидаева hанамжаяа хэлэнэ.

Комбинадай бусад цех, заводуудта ороходоо эндэ нэгэл халаанай туршада хүдэлмэри эмхидхэгдэнхэй. Ороhон шубуун энэ хугасаа соо үүсэлэгдэнэ.

— Олонхимнай шадабари ехэтэйнүүд, үйлэдбэридөөшье урагшатай, ниитын ажабайдалдашье эдэбхитэй. Жэшээлхэдэ, Т. В. Журавель, Л. Ч. Мадагаева, В. Ф. Ситникова гэгшэд уран hайханай коллективэй эдэбхитэд юм. Дуу хангюурдахадаа бэрхэнүүд даа.

Коммунис ажалай hургуулида олон хүн ябана. Техникумүүдтэ hурана. Мүнөө жэл бригадаhаамнай Зоя Сучкова техникумдэ ороо,— гэжэ бригадир хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Гол түлэб эхэнэрнүүдhээ бүридэhэн коллектив байгша оной түрүүшын кварталай дүнгөөр абаhан мүнгэн шангаа, мүн нэгэ үдэрэйнгөө салин хүлhые Чернобылиин АЭС-тэ болоhон аварийн хохидолдо оролгшодто эльгээгээ hэн. В. И. Ленинэй түрэhэн үдэртэ зорюулан мүн лэ нэгэ үдэрэйнгөө салин хүлhые эб найрамдалай жасада дамжуулаа hэн.

Үйлэдбэриин технологидо үлүү, шэнэ хубилалта хэхын аргагүй, тогтонижонги юм. Гэбэшье шубуудай саг болзортоо асарагдаад байбалнь, хүдэлмэрилэгшэд урдаа табиhан зорилгоёо бэелүүлжэ шадаха. Профсоюзуудай XVIII съездые болон Агуу Октябриин 70 жэлэй ойе угтуулан, шубуу үүсэлэгшэд мүн лэ дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаа.

— Алмалта, шанар тухай асуудалда тогтомоор. Бүхы технологиие сахижа, баримталжа шубуугаа болбосоруулха, үдэ хөөбэриие нь наринаар абаха хэрэгтэй. Цех соомнай сэбэр сарюун. «Жэшээтэ гуримтай цех» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэйбди, гэжэ нүхэр Богидаева хөөрөөгөө түгэсхөө hэн.

Г. ДАШЕЕВА, манай корр.

УЛАСХООРОНДЫН НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИ

Хүгжэнги капиталис оронуудта хүдэлмэришэн ангиин тэмсэл айхабтар орёо хүшэр юм. Эндэ тэдэнэртэ эсэргүүгээр эгээл хүсэн түгэс, дүршэл ехэтэй ангиин дайсан зүришэн тэмсэнэ. «Хүдэлмэришэн анги ба мүнөө үе саг» гэhэн уласхоорондын научна конференци Москвада хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлhээр. Мүнөө үеын бодото байдалда али бүхы талаhаа үргэнөөр шэнжэлэл хэгдэнэ. Мүнөө, дэлхэй дээрэхи байдалай тад хубилаадшье байгаа hаань, хүдэлмэришэн анги манай үеын түрүү революционно ангиин үүргэеэ нангинаар сахина.

Германиин Компартиин правлениин Президиумэй ба Секретариадай гэшүүн В. Гернс үгэ хэлэхэдээ, байгуулалтада, ажабайдалда, ажалай эрхэ байдалда горитой ехэ хубилалтануудай боложо байгаашье hаань, хүдэлмэришэн анги ниитын хубилалтануудай шиидхэхы хүсэн байhаар зандаа гэжэ тодорхой жэшээнүүдээр харуулба. Мэнэ hаяхан немец хүдэлмэришэдэй вождьдо памятник нээлгын баяр ёhолол дээрэ нүхэр М. С. Горбачев үгэ хэлэхэдээ, игэжэ мэдүүлhыень онсолон дурдаха байнабди: «Хүдэлмэришэн анги хадаа хархис хүсэнүүдтэ, дайнда эсэргүү социальна гол хүсэн болоно гэжэ Тельман тоолодог байгаа... Мүнөө үеын хүдэлмэришэн анги хэды хубилбашье, хүн түрэлтэнэй хурдан түргэнөөр хүгжэлтын гол хүсэн байhаар».

Капиталай оронуудта ажалша хүнүүд ниитын хүдэлмэригүйдэлгэдэ, социальна эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ гаргашануудые хороолгодо эсэргүүсэн тэмсэнэ. Франциин Компартиин Политбюрогой гэшүүн К. Бийяр, Италиин Компартиин ЦК-гай гэшүүн, сенатор С. Андриани үгэ хэлэхэдээ, эдэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулаа. Хүдэлмэригүйшүүлэй ургалта ажалшан арадта ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна. Гэхэтэй хамта зарим hалбаринуудта дүршэл ехэтэй мэргэжэлтэдэй дуталдажа байhанhаа уламжалан, олон тоото асуудалнууд гарана гэжэ Британиин тред-юнионуудай конгрессэй түрүүлэгшын орлогшо К. Гилл мэдүүлбэ. Великобританиин экономикын дайн дажарта бэлдэhэнhээ уламжалан, энэ хёморсо зүришэлдөөн улам hүжэрэн дэбэржэ байна гэбэ.

Иимэ эрхэ байдалда хүдэлмэришэн анги сүлөөрэлгын, бэеэ даахан хүгжэлтын түлөө тэмсэлые демократиин ба эб найрамдалай түлөө тэмсэлтэй холбохо ёhотой гэжэ Гайянын Арадай түрүү үзэлтэй партиин генеральна секретарь Ч. Джаган хэлэбэ.

Дай жүрөөдэлгын ябуулгануудые үргэдхэлгэ хадаа мүнөө үеын гүрэнэй-монополис капитализмын онсо шэнжэнүүдэй нэгэниинь болоно. Энэнь зонхилхы империалис бүлэгөөрхидэй хүсөөрөө түүхын хүгжэлтые хубилгаха hэдэлгэнүүдтэй нэн түрүүн холбоотой байна гэжэ конференцидэ хабаадагшад тэмдэглээ. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргаха гэhэн американ захиргаанай hэдэлгэнүүд уршаг тойбо татана гэжэ Канадын Компартиин Генеральна секретарь У. Каштан мэдүүлбэ. Ядерна буу зэбсэгэй үе сагта шэнэ ёhоор бодомжолхо гэhэн КПСС-эй XXVII съездын уряа дэлхэйн хүдэлмэришэн ангида сэхэ хабаатай байна.

Октябриин 9-дэ конференци дээрэ секцинүүдэй заседанинууд эхилбэ. Ирландиин хүдэлмэришэнэй партиин гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн Д Гэрати секцинүүдэй нэгэндэ үгэ хэлэхэдээ, эб найрамдалай, социальна дэбжэлтын түлөө ажалшадай тэмсэлэй асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулба.

Уласхоорондын научна конференци хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлhээр.

(ТАСС).

Шалгалта юу харуулааб?

ҮШӨӨЛ УНЖАГАЙРhААР

Үдэр ошохо бүри үбэлэй хүйтэн амисхаал улам ойртожол байна хэбэртэй. Үдэшэ, үглөөндөө хүйтөөр жабарлаад абана. Хэнэйшье мэдэhээр, октябриин 1-hээ ниитын малай үбэлжэлгын хаhа эхилдэг гээшэ ааб даа. Түнхэнэй районой Саяанай совхоз энэ харюусалгатай хаhадаа хэр бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерэбэб гэжэ hаяхан шалгабабди. Тус ажахын hү hаалиин дүрбэн фермын үнеэд сентябриин 10-hаа үбэлэйнгөө байрада оруулагдаhан байха юм. Мүнөө эндэхи тэжээлэй цехүүд хүдэлгэгдэжэ эхилэнхэй. hаамхай үнеэдтэ 1 килограмм талха тарянай зүйл, 15—20 килограмм куузику үгтэнэ. Иигэжэ совхозой hаалишад байгша ондо нёдондонойхидо орходоо hаамхай үнеэдээ эртүүр байрадань оруулхадаа hү hаалияа доошолуулаагүй, харин 150 килограммаар дээшэлүүлжэ шадаhан байха юм. Эдэнэр 9 hарынгаа түсэбые августын тэнгээр амжалтатай дүүргээ. Тиигэжэ октябриин 1 болотор юhэн hарын түсэбhөө гадуур 1600 центнер hү гүрэндэ тушаажа амжаhан байна.

Манай ябаhан үдэр совхозой гурбан фермэнүүд дээрэ дархашуулай бригаданууд ажаллажа байгаа hэн. Тус совхозой шефүүд болохо Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүдэлмэрилэгшэд үнгэрhэн зун совхоздо нилээд туhа хүргэhэн юм. Түмэр замшад 240 толгой үнеэдэй байрын шалыень шэнэлжэ үгөө, фермын хорёонуудые заhабарилаа. Мүнөө тэдэниие халан, табан хүнhөө бүридэhэн шеф туhаламжа хүргэхээр түсхай бригада ерээд. Загтадай хониной далыень заhабарилжа байна. Тус бригадын бригадир А. А. Перевозников мантай уулзахадаа, хонинойнгоо байрые ноябриин эхеэр бэлэн болгохоор хараалнабди гээд хэлээ hэн.

hүнэй фермын улаан булан сэбэрлэгдэхэ, сагаадагдаха, элдэбын материалнуудаар, ойлгууламжын схемэнүүдээр, плакадуудаар шэмэглэгдэхэ ёhотой.

Манай эндэ ерэхэдэ тэжээлэй цех соо малай фермэнүүдые техническэ талаарнь хангаха районой албанай хүдэлмэрилэгшэд А. Закамельский, В. Иванов, Г. Кобелев гэгшэд КВ-300 түхэлэй котел туршажа байба. hаядаа үнеэд буйлуулагдаhан тэжээл эдижэ эхилхэнь гэжэ ойлгобобди. Эндэнь нойтон, шалань хуу уhан, үүдэниинь үшөө дулаалагдаагүй, хүйтэнэй ерэхые хүлеэжэ байhан мэтээр харагдаба. Харин туганнуудай байранууд соо ариг сэбэр, сагаадагданхай, мүн дезинфекци хэгдэнхэй. Наг шэбхэ гаргадаг, дулаа үгэдэг түхеэрэлгэнүүд бэлэн болгогдонхой. Сонхонуудай дабхар раманууд hуулгагданхай.

Саяанай совхоз Нарhата гэжэ газарта туганнуудые түлжүүлхэ түсхай шэглэлтэй комплекс баринхай юм. Эндэ 5—6 hаратай болоhон 600 толгой тугал түлжүүлэгдэнэ. Манай ябаhан үдэр эндэхи малай байра дээрэ ажаллажа байhан хүн харагдабагүй. Энэ байрада малшадта үбэлдөө хүдэлхэнь хүшэрхэн байхаар үзэгдэбэ. Юуб гэхэдэ, оньhон түхеэрэлгэнүүдынь хүдэлгэгдэжэ туршагдаагүй. Эдэнь hаадгүйгөөр ашаглагдаха гээшэ гү? Мүн байрань сагаадагдаашьегүй, сэбэрлэгдээшьегүй.

Нарhатын комплексhоо гараад, Улаан-Горхоной hү hаалиин фермэ тээшэ ошообди. Энэ фермэмнай ажал хэрэгээрээ hайнаа суурхадаг коллектив гээшэ. Фермын hаалишад үнгэрhэн hарада үнеэн бүриhөө 275 килограмм hү hаажа, социалис мүрысөөндэ түрүүлhэн байна. Үнгэрhэн зун 150 толгой тугалай байха байрада дулаа үгэхэ түхеэрэлгэ тодхогдоо. Мүн эндэ тэжээл буйлуулха цех энэ үбэлжэлгын үедэ түрүүшынхеэ хүдэлгэгдэжэ эхилхэнь. Үнеэдэй тугаллаха байра hэлгэгдэн шэнэлэгдээ. Шэнэ шала хэгдээ, клеткэнүүд бэлэн болгогдоо. Эндэ нэгэ доро 16 үнеэн тугаллаха аргатай болобо. Энэ тугалай байрын нүгөө хажуудань цементээр шудхаhан шала, клеткэнүүд, наг шэбхэ гаргаха транспортер бүтээгдэхэ аад, үшөө хэгдээдүй байhаар. Газаахи хорёонь задагай харагдана.

— Ойдо ошожо hургааг асараад заhабарилха гэхэдэ трактор үгы л, — гэжэ фермые даагша Д. С. Шагпахаева хэлэбэ.

— Трактор үгэхэдөө, хура боротой үдэр үгэнэ. Ой руу ошохын аргагүй,—гэжэ малшан Дымбрылов нэмэнэ. Энээндэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд юундэ анхаралаа хандуулнагүй гээшэб?

— Эндэхи малшад бүхы ажалаа бар хүсөөрөө хэнэ. Нёдондо энэ фермэдэ наг шэбхэ гаргаха түхеэрэлгэ тодхоhон аад, орхижорхиhон байна. Мүнөө тэдэнэр наг шэбхэеэ морин тэргэдэ ашажа гаргана.

Улаан-Горхон hуурин совхозой түбhөө нилээд холо байдаг хадань, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, эндэхи hаалишад болон малшадай байрануудта онсо анхарал хандуулха байгаа.

Ажахын түбэй hү hаалиин фермэ дээрэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, тэжээл буйлуулгын цехэй хоолойhоо хүхэ утаан бушхажа байба. Энэ хадаа тэжээл буйлуулдаг А. М. Бандаев үнеэдтэ үдэшэ үгтэхэ тэжээлыень бэлэдхэжэ байна гээшэ. Эндэ оньhон түхеэрэлгэнүүд оройдоо үгы юм.

Эндэ совхоз шэнэ сагай эрилтэдэ таарама үнеэдэй болон тугалай шэнэ байрануудые барижа байнхай. 400 тугалай байха байра ноябриин нэгэн болотор ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдана. Мүнөө эндэ шаланууд болон клеткэнүүд бүтээгдэнэ. Наг шэбхэ гаргаха үргэн транспортёр зодхогдохо ёhотой. Халуу үгэдэг агрегадууд табигдаха ушартай. Сонхонуудта шэлнүүд hуулгагдаха болоно. Юрэдөөл, эндэ хэгдэхэ ажал нилээд ехэ. 450 үнеэдэй байха байра хойто жэлэй намар ашаглалгада оруулагдаха ёhотой. Мүнөө hаалишад үнеэдэйнгээ хуушан байрыень дулаална. Эндэ хорёо заhабарилха hургаагууд хэрэгтэй болонхой. Фермын газаахинь шабар шабха, тэрэниие нь С-100 түхэлэй трактораар этэжэ байгаа hэн.

Эндэхи hаалишад, мал адуулагшад үбэлжэлгын үедэ эрхим hайнаар ажаллаха зорилготой. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр hү hааха жэлэйнгээ түсэбые сентябриин 1-дэ дүүргэhэн юм. Тус фермын малшад жэлэй дүүрэтэр түсэбhөө гадуур 1354 центнер hү гүрэндэ тушааха уялга абанхай.

Совхозой бүхы фермэнүүд дээгүүр ябаад байхадаа, эндэхи малай байранууд үбэлжэлгэдэ үшөөл бэлэн болгогдоогүй гэhэн дүн гаргахаар. Энэ ерээд байhан харюусалгатай хаhаяа эмхитэй hайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ заhабарилгын хүдэлмэри ехэхэн үүргэ дүүргэхэ байна. Тиимэhээ үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые эдэ үдэрнүүдтэ түгэсхэхэ зорилготойгоор дары хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй.

Д. ШЕНХОРОВ, «Саяан» газетын хүдөө ажахын таhагые даагша.

Ж. ЮБУХАЕВ, манай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ
тодхо мэдээсэл

КОММУНИСТЫН ТООСООН

КПСС-эй райкомой гэшүүн, «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ Ж. Д. Гармаев партиин Ахын райкомой бюрогой заседани дээрэ КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдые, өөрынгөө даажа ябаһан тушаалта уялгаяа хэр дүүргэжэ байһан тухай тоосоо бариба.

КПСС-эй райкомой гэшүүн нүхэр Гармаевай хүтэлбэрилдэг ажахы үйлэдбэриин зарим зүйлнүүдээр түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэжэ байдаг болобошье, үхэр, хони, адуу үсхэбэрилхэ гол зорилгоёо дүүргэжэ шадаагүй гэжэ бюро дээрэ тэмдэглэгдээ. Энэ жэлэй түсэб дүүргэлгэдэ мүнөө дээрээ 160 үхэр, 200 хонин, 68 адуун дутана.

Колхозой правлениин түрүүлэгшээр хүдэлжэ байха үедөө нүхэр Гармаев үйлэдбэриин байдалые ёһотоор шэнжэлжэ, дутуу дунданудай ушардаг гол шалтагаануудые элирхэйлжэ, ажахын саашанхи хүгжэлтын асуудал тушаа бодомжолжо шадаагүй. Тиимэһээ колхозой үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые шэнэдхэн хубилгаха хэмжээ ябуулганууд хэрэглэгдээгүй байһаар. Иимэ шухала асуудалаар колхозниггуудтаа хөөрэлдэхэ, зүбшэхэ, һанал бодолынь дуулаха гэжэ түрүүлэгшэ оролдоногүй гэжэ бюрогой абаһан тогтоол соо тэмдэглэгдэбэ. Колхозой байдал тухай, үйлэдбэриин хэрэг тухай ажалша коллективүүдэй гэшүүдэй үмэнэ элидхэл, мэдээсэл хэдэггүйнь харамтай байна.

Нүхэр Гармаевай ажал ябуулгын үшөө нэгэ дутагдалынь хадаа, тэрэ колхозойнгоо ахамад мэргэжэлтэдтэй, дунда шатын хүдэлмэрилэгшэдтэй холбоо барисаагүй, тэдэндээ түшэглэнэгүй гэжэ бюро дээрэ заагдаа. Тэдэ туһалагшадынь удаан болзорой зохёохы түсэбгүйгөөр хүдэлмэрилнэ.

Нүхэр Гармаевай тоосоое шагнаад, зүбшэн хэлсээд байхадаа, ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө шэнэдхэн хубилгалгын шухала хэмжээнүүдые дары абахыень, хүтэлбэрилхы шадабаряа мүлин хурсадхахыень, хүн зонтой, ажахын бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлхые уялгалһан тогтоол бюро дээрэ абтаба.

К. ТУЛУЕВ.

МҮРЫСӨӨ ЭМХИДХЭЛГЫЕ ҺАЙЖАРУУЛХА

КПСС-эй XXVII съездын хараалһан зорилгонуудтай зохилдуулан, социалис мүрысөө эмхидхэлгые нарижуулан һайжаруулха, тэрэнэй дүн гаргалгые гуримшуулха талаар районно партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал КПСС-эй Зэдын райкомой пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Түс асуудалаар элидхэл хэһэн КПСС-эй райкомой секретарь П. М. Бальчугов район дотор социалис мүрысөөнэй хэр зэргээр эмхидхэгдэһые, тэрэнэй бодото үрэ дүнгые согсолон шэнжэлһэн дэлгэрэнгы элидхэл хэһэн байна. Энэ шухала хэрэгтэ Борьёогой, Боосын, Өөрой совхозуудай, Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай, лесхозой, райпотребсоюзай, «Бурятводстрой» управлениин ПМК-гай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд ехэ анхарал хандуулна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Тиихэтэй хамта энэ асуудалда партийна зарим организацинуудай анхаралаа һулаар табидаг байһые элидхэлшэ шангаар шүүмжэлээ. Эдэ дутагдалнуудые эрид усадхаха хэмжээнүүдые ёбахыень дурадхаһан байха юм.

Пленумэй үэмжэдэ табигдаһан асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ Борьёогой совхозой парткомой секретарь Ш. Г. Батожапов, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой трактор-но-тараан ажалай бригадын бригадир И. Г. Григорьев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ Булагай һү һаалиин фермые даагша А. Г. Югова, Алцагай совхозой директор Н. М. Дамбаев болон бусад хэбаадалсаа.

Архидалга болон алкоголизмтай тэмсэлые шангадхаха болон архи нэрэлгые эсэслэн усадхаха хэмжээнүүд тухай» районно партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанай абаһан тогтоолые хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай мэдээсэл Боосын совхозой партбюрогой секретарь Ц. Ц. Очиров хэбэ.

Пленум зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар зохихо хэмжээнүүдые баталан абаһан байна.

В. ОЧИРОВ.

ҮДЭР БҮРИИН АНХАРАЛ

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй табиһан эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, 1986—1987 онуудай малай үбэлжэлгын хаһада һү, мяха, үндэгэ болон бусад продуктнуудые ёбалгые болон гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлхын тула эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри шангадхаха талаар совхозуудай дирекцинүүдэй, парткомуудай ябуулха хүдэлмэри тухай асуудал КПСС-эй Хориин райкомой бюрогой заседани дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдээ.

Ниитын адууһа малай үбэлжэлгые эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэ, энэ хаһада, һү, мяха, үндэгэ болон бусад продуктнуудые элбэгээр абаха, гүрэндэ ехээр тушааха арга боломжо гүйсэд байгуулагданхай гэжэ бюро дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна. Үбһэ хуряаха түсэб 105 процент, сенаж дараха—109 процент, витаминтай ногооной гурил таталха—113 процент, силос дараха—79 процент дүүргэгдэнхэй. Нёдондонойхидо орхоноо һуралгүй ехээр талха тэряанай зүйлнүүд абтаһан байна. Тэжээл бэлэдхэлгэ үргэлжэлһөөр.

Мал ажалай мүнөө үеын байдалые шэнжэлхэ, тэрээнһээ зохихо тобшолол хэхэ зуураа, ойрын сагта, мүн үбэлжэлгын үедэ заатагүй бэелүүлхэ хэрэгүүд тухай ехэ анхарал хандуулагдаһан байха юм. Малай үбэлжэлгын ябажа байха сагта малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхые, малшадай һуудал байдал һайжаруулхые, ажаһуудалай хэрэглэмжэ жэншэдгүй хангаха хэмжээнүүдые ёбхо эрилтэ табиһан тушаа бюрогой абаһан тогтоол соо тодорхойгоор бэшэгдэбэ.

Энэ харюусалгатай сагта мал ажал дээрэ хүдэлдэг коммунистнууд бусадтаа жэшээ харуулха, социалис мүрысөө толгойлхо уялгатай байһаниинь онсолон тодорхойлогдоо. Тиихэтэй хамта малай фермэ, бригаданuudта хүдэлхөөр коммунистнуудые нэмэжэ ябуулха, партийна, партийно-комсомолой бүлэгүүдые коллектив бүхэндэ бии болгохо, арадай хинагшадай бүлэг болон постнуудай, «комсомолой прожекторэй» хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулха эрилтэ табигдаба.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

СҮЛӨӨТЭЙ САГЫЕ ҺАЙНААР ҮНГЭРГЭХЭ

Хүн зоной сүлөөтэй сагые болбосон ёһоор, ажабайдалдаа ашатуһатайгаар үнгэргэхэ хэрэг эмхидхэхэ, мүн ёһон буса ябадалнуудтай тэмсэл шангадхаха талаар Оронгын сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай асуудал КПСС-эй Ивалгын райкомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. И. Иванов бюро дээрэ тоосоһон байна.

Сельскэ Соведэй харьяата тосхон һууринуудай хүн зониие соёлой талаар хангалгые һайжаруулхын тула һүүлэй үедэ гүйсэдкомой зүгһөө хүдэлмэри яһала ябуулагдана, элдэб янзын хэмжээнүүд абтадаг болонхой гэжэ бюро дээрэ тэмдэглэгдээ. Оронгын соёлой байшангай дэргэдэ уран һайханай самодеятельностиин долоон кружок эмхидхэгдэнхэй. «Оронго» гэжэ ёрдэй ансамблиин оюун бэлигтэнэй ниитын эдэбхи холо ойруур суурхадаг болонхой. Архидалга болон алкоголизмтай, хуули ёһондо харша аашагаргалгатай тэмсэл ашаурэтэйгөөр ябуулагдана.

Гэхэ зуура энэ шухала хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөө үзэгдэһөөр. Хүн зоной амаралтын сагые тэдэнэй ажабайдалда ашатуһатайгаар үнгэргэхэ хэрэг эмхидхэлгын асуудал сельскэ Соведэй сесси, сельгүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэгүй. Соёлой эмхи зургаанууд, спортивна эмхинүүд хүдэлмэрез шэнэдхэн хубилгаха талаар зохихо хэмжээнүүдые абанагүй. Соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудта хүдэлхэ мэргэжэлтэй кадрнууд дутална. Ниитын гурим сахилгын байдалые хангалтатай гэхын аргагүй гэһэн ажаглалтануудбюрогой абаһан тогтоол соо бэшэгдэбэ.

Д-Р. РАБДАНОВ.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

Үнгэрһэн табан жэлдэ «Искра» колхоз амжалтатай ажалажа гараа юм. Гүрэндэ һү, мяха, нооһо, ороохо худалдаха табан жэлэй түсэб сум дүүргэгдээ һэн. Энэшье табан жэлэй түрүүшын жэлдэ колхоз муу бэшээр хүдэлжэ байна. Урдань түйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхажа, хурдадхалгын замаар зорилгоһоор дабшажа хараа зорилготойгоор ажаллана. КПСС-эй XXVII съездын шэнээр хүдэлхэ, бүхы юумые шэнэлэн хубилгаха гэһэн эрилтэнүүд бэелүүлэгдэжэ эхилээ.

Һаядаа түс колхозой һү һаалиин фермын коллективүүд гүрэндэ һү худалдаха байгша онойнгоо жэлэй түсэб дүүргэхэнь. Тиихэдэ гүрэндэ мяха, ороохо худалдаха түсэб заатагүй дүүргэгдэхэ. Эдэ бүгэдэ тухай колхозой профсоюзай тоосоото һунгалтын конференци дээрэ профкомой түрүүлэгшэ И. Г. Калашников хэлэбэ.

Профсоюзай гэшүүд колхозой үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулна. Һү һаалиин «Новостройка» гэһэн фермын, гахайн фермын коллективүүд шалгарна. Эдэ коллективүүдые агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой гэшүүн В. И. Чигирева, колхозой профкомой гэшүүн В. Г. Трофимова гэгшэд ударидадаг. Эдэ коллективүүдтэ профсоюзай бүлэгүүд эмхидхэгдээд, муу бэшээр хүдэлжэ байдаг. Мүн Н. Ф. Козловой ударидадаг барилгашадай, С. П. Оловянниковай КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ трактор-но-тараан ажалай бригаданууд ашаурэ ехэтэйгээр ажаллана. Иимэ амжалтатай хүдэлмэридэ профсоюзай комитедэй оруулһан хубита ехэ. Тэрэ профсоюзай гэшүүдэй дунда эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгые нарижуулан һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Гэхэтэй хамта энэ конференци дээрэ профкомой хүдэлмэридэ олон дутуу дунданудай бии байһаниинь элирүүлэгдээ. Социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар дутагдалнууд олон. Мүнөө үедэ профсоюзай зуу гаран гэшүүд ямаршье мүрысөөндэ хэбаадуулагданагүй. Юундэ иимэ юумэн болооб? Энэ асуудалда хэншье харюусажа шадаагүй. Мүрысөөнэй дүн олондо мэдээжэ болгохо хэрэг муугаар эмхидхэгдэнэ. Хүдөө ажахын шухала кампанинуудай үедэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөн дүнгүүдые энэ хүдэлмэридэ хэбаадагшад мэдээд, бусад колхозой гэшүүд мэдэнэгүй. Социалис мүрысөө эмхидхэхэ асуудалда колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд бага анхарал хандуулна. Теэд тэдэнэй нэрэ болон түсэбтэ даабаринуудаа үдэрһөө үдэртэ дүүргэдэггүйшүүлэй нэрэшье элидхэл соо дурдагдаагүй.

Түсэбтэ даабаринаа дүүргэдэггүй профсоюзай гэшүүд олон. Энэмнай хэдаа мүнөө үеын эрилтэдэ огто тааархагүй ябадал болоно ха юм. Тиимэһээ даалгагдаһан ажалайнгаа түлөө хүн бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ шухала. Тэдэнэр даабаринуудаа дүүргэдэггүй аад, түрүүшүүлтэй адли шэнэ гэртэ ороно, амаралтын байшангууд болон санаторинуудта ошохо эрхэнүүдтэ хүртэнэ. Иимэ ушар мүнөөнэй эрилтэнүүдтэй огто тааралданагүй. Хүн ажалаараал сэгнэгдэхэ ёһотой.

— Гансашье бидэ механизаторнууд бэшэ, харин зарим бусадшье колхознигууд хэдэн жэл соо удаа дараалан амаралтада гаранагүйбди. Амаржа, бэеэ эмшэлүүлхэ гээшэ баһал шухала. Амаралтынгаа мүнгэ абаад лэ хүдэлхэ баатай болодог гээшэбди. Энэ юунһээ болоноб гэхэдэ, механизаторнууд д у т а л д а н а. Энээндэ манай профком анхарал хандуулнагүй. Манай мэргэжэл халан абаха залуушуулые бэлдэхэ гээшэ мүнөө шухала болоо,—гээд колхозой түрүү механизаторнуудай нэгэн А. Л. Трофимов хэлэбэ.

Тэрэнэй үгын тон зүб байһые бусадшье үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Малшадшье баһал дуталдана. Социальна талбараа колхозой түб һуурин һүүлэй жэлнүүдтэ танигдахаар бэшэ болоторoo хүгжэһэн байна. Олон шэнэ гэрнүүд бодоо, гоё һайхан үйлсэнүүд мүндэлөө. Гэбэшье залуушуулые малшадай мэргэжэл юундэ татанагүйб гэхэдэ, малшадай, һаалишадай диилэнхи хүдэлмэри бар хүсөөр хэгдэнэ. Амарха, хубсаһаяа һэлгэхэ таһалга гэжэ байхагүй. Энэ асуудалда профком анхаралаа хандуулжа, шиидхэхы хэмжээнүүдые абахаар болоо гээд һанагдана.

Тэрэшэлэн конференци дээ-

ДУТАГДАЛНУУД Б...

ЁҺОТОЙЛ ЭЗЭДЫНЬ ЭДЭЛ ДАА

Намарай амин оронхой, хюруу унажа, набшаһан шарлаад, аянай шубуудай урда зүг руугаа субажа эхилһэн хаһаар Содбоевтоной бүлэтэй уулзахаяа яраа һэмди. Тэнгэри сэлмэг, агаар арюун, тойроод тараанай хуряагдаһан голи шарлан харагдана. «Дружба» совхозой центрһээ холо бэшэ зайда отарань оршонхой. Газаань хүрэжэ ерэхэдэмнай, нюргалиг үндэр бэетэй эзэн эхэнэр гэрээ сагаадахаяа түхеэржэ, ехэл сүлөөгүй байба.

— Орогты, орогты, — гэжэ тэрэ хүндэтэйгөөр уриба. — Гэртэ орожо хөөрэлдэе.

Гэрэй эзэнээр һонирхожо, һүүлшынгээ үбһэ асархаяа һаяхан ошоһыень мэдэжэ абабди. Эндэһээ тиимэ холошье бэшэ гэжэ ойлгоходоо, тиишээ ошожо, тэрээнтэй танилсаа һэмди.

Дуугарха янзаараа ехэл түбшэн янзын хүнтэй хөөрэлдэбэбди. Хажуудань тэрээндэ хамһалсажа байһан Олег хүбүүн дуугайхан зогсоно. Тэрэ сэрэгэй уялгата албанһаа бусажа ерэһээр, түрэл болохо хүндөө хонишон болоҗо орооһон юм. Сагаан моринда хүлэлһэн ута тэргэдэ жэрылгэн татаатай бухалайнгаа наада хажуугһаань Олег ехэ ехээр асалжа эхилбэ. Константин Лубсанович хаяһан үбһыень тэргэ дээрэ ябталан зохёоно.

— Һүүлшынгээ энэ үбһые хорёодоо оруулхадаа, һаамнай амарха. Хэхэ юумэн ехэ даа. Хонидойнгоо байра заһаха, түхеэрхэ хэрэгтэй. Юрэдөөл, сүлөө сагнай үгы. Гансал хүдэлжэ, ажалайнгаа урда орохоһоо үлүү юумэн үгы хаш,—гэжэ үбһэ нягталуудан гэшхэхэ зууураа тэрэ хэлэнэ.

Сагаа миин хаядаггүй, оролдосо ехэтэй хүн байһыень үгэгүйгөөр ойлгохоор һааб даа. Ашаһан үбһэеэ бүхэлэн уяад, газарта бууххадань, тэрэнтэй яралгүй һууҗа хөөрэлдөө һэмди.

Тэрэнэй намтарынь ехэл һонин. Малша айлай бүлэдэ түрэһэн, бага наһанһаа эжы, абатаяа нилээдгүйхэн хониень харюулалсаһан «хэра» ажал хэжэ һураһан хүн байба. Эжы, абын табиһан эхин зүргэ хүндэшье, хүндэтэйшье байдаг гээшэ ааб даа. Гаргаһан харгыгаарнь үхибүүдэйнгээ даган ошоходо, гэртэхинийнь хэзээдэшье сэдьхэлээ ханан баясадаг. Абань Костя хүбүүнэйнгээ арбан класс дүүргээд, хонишон болоходонь, баярлахын ехээр баярлаһан юм. Тэрэ саашаа һуражашье ядаагүй. Харин хара багаһаа эсэгэтэеэ суг хониндо ябажа дүршөөд, хэтымни шэлэһэн харгы гэжэ ойлгоһон байгаа бэшэ гү? Залуу хүбүүн сэрэгэй уялгата албанһаа бусаһаар, нютагтаа дархашуулай дутахада, саг зуура дарханшье болоод хүдэлөө. Хэды эндэ ажаллажа байхадаашье, сэдьхэлынь тэгшэ бэшэ, юукышеб дутаһан шэнги байха. Теэд юун? Эхэ, эсэгынь наһа үеэрээ хэһэн ажал хүдэлмэри досооонь ороһон байгаа ха. Тиигээд лэ тэрэ хүдөө ажахын институтда заочноор һурахаяа ороо бэлэй. Зоотехнигэй мэргэжэлтэй болоҗо, совхоздоо зоотехнигээр хүдэлөөд, яашье сэдьхэлээ ханахагүй шэнги байхадаа, ветеринараар хүдэлжэ байһан һамгаяа хони даажа абаябди гэжэ идхаа һэн. Майя һамганиинь үбгэнэйнгөө дурадхалые үгэгүй зүбшөөһэн байха юм.

Үбгэ һамган хоёрой хуби заяан яахадаашьеб адлирхуу байдаг. Хоюулан хонишон эйлай бүлэдэ түрэһэн, арбан класс нэгэ жэлдэ дүүргэһэн, хүдөө ажахын дээдэ һургуули түгэсхэжэ, мал ажалда хүдэлхэ мэргэжэлтэд болоо. «Эбтэй шаазгай элээ барижа эдихэ» гэдэгтэл, үбгэ һамган хоёр ямаршье юумэ хэхэдээ бэрхэнүүд, ямаршье бэрхэшээлһээ тунхарихагүй хүнүүд гэжэ анхан дуулаһан ябааб.

Сабшагдаһан сабшалан газар дээрэ дахинаа хэнзэ ногоон үдхэн, пэгшэгэрээр урганхай. Константин Лубсанович доошоо һууҗа, тамхияа гаргаба. Бүри багахан байхадаа, эжы, абынгаа харууһалдаг хонидой хойноһоо хүл нюсэгөөр гүйжэ ябадагаа эгээл энэ үедэ элихэнээр нюдэндөө харайһан шэнги болобо...

— Шүүдэртэй иимэ ногоондо нилээд хони эдүүлһэн, гүйгдэһэн байна гээшэ,—гээд үүлэгүй тэнгэриин хярхагые удаахан шэртэн хараад һүүд гэбэ.—Мүнөө болоходо, өөһэдыньшни үхибүүд туһада орошоод, тэрэ холын үеые һануулха юм. Эдэшни ехэ болоходоо, баһал хонишод болоод харайлдажа ябахал. Яажа мэдэхэб...

Иимэл даа, малша хүнэй нимгэн эльгэн. Ерээдүйнгөө хэрэг, үйлэ тушаа һанаата болохол ёһоороол болоно ха юм.

— Сабшалангаа өөһэдөө сабшана гүт?—гэжэ асуухадамни, оршон тойроние химгадан харасагаагаад, хоолойгоо заһан:

— Энэ жэлдэ манда 40 гектар газар даалгагдажа үгтөө һэн. Өөһэдөө морин косилкаар сабшажа, тармажа абаабди. Гектарай 20 центнер үбһэн хуряагдаа. Үшөөл багагэжэ һанагдана. Ерэхэ жэлдэ эндээ шэбхэ гаргажа, уһалууриинь хэхэбди, — гэжэ ахалагша хонишон этигэл дүүрэн хэлэбэ.

Содбоевтон мүнөө 500 центнер үбһэ газаагаа оруулжа абаба. Иигэһээр һолоомон нэмэжэ абтаха юм. Юрэдөө, энэ жэл хониной эдихэ үбһэ тэжээл яһала ехээр нөөсэлэгдэнхэй.

Константин Лубсанович дахяад хониндо ороһоор, дүрбэн жэл болобо. Энэ үе соо 100 хонин бүриһөө 101 хурьга жэл бүхэндэ абана. Энээхэн тоо, баримтын саана хэды ехэ үсэд нэтэрүү ажал хүдэлмэриин үрэ дүн харагдана гээшэб!

Холын Зэдын районһоо Загарайн районой «Дружба» совхоз ерэһээр, хониндо орохо дуратайгаа ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдүүлхэдэнь, тэрэниие түрүү хонишон Нима Олзобоевай туһалагшаар табяа. Жэл хүдэлөөд байхадаа, Константин Лубсанович эрхим бэрхэ хонишон байһанаа харуулжа, гэр бүлөөрөө ехэ хонидой отара даажа абаһан байна. Тиигэжэ үнихэнэй таһалдашаһан дуратай ажалынь дахин гартань оробо бшуу. Жолооень батаар барижа, хүсэ шадалаа гарган оролдосотой һайнаар хүдэлхэ юм. Ажал хэхэһээ тэрэ багаһаа хойшо арсаагүй. Эсэгэдээл адли хамсыгаа шуун хүдэлхэ тэрэнэй шунал ха юм. Майя һамганииньшье миин байжа шадахагүй эхэнэр. Энэ ажалша бэрхэ гэр бүлэ ерэхэшье жэлдэ амжалтатай хүдэлхэнь дамжаггүй.

Константин Лубсанович үбһэеэ хорёодоо оруулжа буулгаһаар, гэртээ орожо сайлаба. Тиигээд Александр дүүгээ, Олег хүбүүгээ дахуулаад, хонидойнгоо байра тээшэ ошоо һэн. Эндэ ажалшье гэжэ бии даа. Хонидойнь байра шэнээр хушагдахаар болонхой. Иигэжэ эдэ гурбан хуушан оройень хуулажа абаад, шиферээр хушажа эхилбэ.

— Гурба-дүрбэн хоногой ажал бии даа. Дүүргэхэбди. Тиигээд нуга сабшалан дээрээ наг шэбхээ гаргажа эхилхэбди,—гэжэ саашанхи зорилгонууд тухайгаа Константин Лубсанович манда хөөрэнэ. — Үшөө байрымнай досооньшье һэльбэхэ, заһаха юумэн олон даа.

Түхэреэн жэл соо хонишодой хэхэ ажалынь дууһаха бэшэ. Зунай шатама халуунай үедэ хонидойнгоо нооһыень хайшалха, тиигээд үбһэеэ хуряажа эхилхэ, удаань хонидоо үрэжүүлхэ сагынь тулажа ерэхэ. Эдэ бүхы хүдэлмэриие саг соонь, һэйн шанартайгаар эрхилхэ шухала ха юм. Хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэг һамганиинь өөртөө даажа абанхай. Майя Бадмаевна энэ талаар дүй дүршэлтэй юм. Тэрэнэй хонидоо һайнаар үрэжүүлһэндэнь, эхэ хонидынь һубайрдаггүй, олрхон хонидынь эхирлэдэг байха юм.

Содбоевтонойдо һаяхан баяртай мэдээсэл хүрэжэ ерэбэ. Түрэл совхозынь тэдэнэрые һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Чехословакияар аяншалха путевкоор шагнаа бшуу. Нёдондошье эдэнэртэ иимэ путевко дурадхахадань, сүлөө сагаар хомор байжа, хэхэ юумэнэйнгээ ехэ байхада, арсаха баатай болоһон юм. Харин энэ жэл хонидойнь эдихэ үбһэ тэжээл бардам хүрэхөөр абтаа. Хонинойнгоо байра һэльбэн заһаба. Гансахан сентябрь һарын дүүрэтэр хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэнь лэ үлөөд байгаа һэн. Майя Бадмаевна энэ хэрэгээ саг соогоо амжалтатайгаар дүүргэхээ һайса мэдэнэ ха юм. Эгээл тиимэһээ тэрэнэй харюу эндэ онсо һуури эзэлхэ байна.

— Дүрбэн жэл соо амаралтаяа хэрэглээгүйбди. Ябаад ерээ һаамнай, хайшаа юм, — гэжэ Майя Бадмаевна хэлээ һэн.

Бэе бэедээ үгэһэн үгөө гэр бүлынхид хойшолуулангүй дүүргэдэг. Хэлэгдээ хадаа хэгдээ. Хэхэ гэһэн юумээ хэхэл хэрэгтэй. Тэдэнэй хэнииньшье хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг. Намарай хүйтэн һэбшээн үдэшэндөө үлеэгээд, тэнгэри сэлмэг хоножо, үглөөгүүр хюруу унаад хонобо. Эртэлжэ бодоһон Константин Лубсанович хонидоо бэлшээридэнь гаргаба. Тобир тарган хонид тангаршаалдан харайлдажа, тараанай хуряагдаһан газар тээшэ гүйлдэшэнэ. Саг үшөө эртэ. Хонидынь үшөөшье ехээр таргалха байха. Тиигэбэл, эхирлэхэ хонидыньшье олон болохо бшуу.

Хони малда үнэхөөрөө һайн харууһан хэрэгтэй. Энээниие малшан бүхэн мэдэдэг. Тиимэһээ оролдосотойгоор, ёһото эзэн мэтээр хүдэлхэеэ тэдэнэр оролдоно ха юм. Эгээ тиимэшүүлэй нэгэн Содбоевтоной гэр бүлэ болоно.

Ц-Д. ХАМАЕВ.
Загарайн район.

Армиин уялгата албаниие дүүргэжэ ерэһээр түрэл нютагтаа механизатораар хүдэлдэг болоһон Султим Доржиев Яруунынгаа районой «Дружба» колхозой энэ жэлэй тарья хуряалгада эрхим һайнаар хүдэлжэ гараба. Энэ жэлдэ дүрбэн мянган центнер ороохо тэрэ сохёо. Колхоз гектар бүриһөө 12—13 центнер ороохо энэ жэлдэ хуряажа абаһан байна.

Султим Доржиев таряа хуряалгада табадахияа хэбаадаба. Мүнөө тэрэниие дүй дүршэлтэй механизатор гэлсэдэг болонхой. Таряа хуряалгада хэдэлһэнэйнгөө һүүлээр комбайнаа заһабарилжа дүүргэд, малшадтай фермэ, отаранудта тэжээл зөөлгэдэ хэбаадалсаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу механизатор С. Доржиев.
Н. ДРИГЕНОВ.ЙИ фото.

ЗАВОДТО ЗАЛУУШУУЛ ОЛОШОРНО

Таллинай «Двигатель» заводой зарим цехүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй дундуур наһые мэдэжэ абаха гэжэ хэн нэгэн шиидэ һаа, тэрэнь 15 жэлээр доошолоо гэжэ элирүүлхэ байгаа. Ушарынь гэбэл, түс предприятида дүтэ шадархи һургуулинуудай һурагшадай ажалай хэшээлнүүд эхилээ. Һуралсалай системые шэнэдхэн хубилгалгада заводойхид хэбаадаха зууураа, ажалай һуралсалай «классуудые» эмхидхэхын тула байра үгэһэн байгаа. Үхибүүд токариин, операторай мэргэжэлнүүдтэ һурана. Эдэ мэргэжэлнүүдтэ дурлаһан үхибүүд һүүлдэ хүдэлмэришэнэй разрядтай болохын тулада шалгалта тушаажа шадаха.

Предприятиин дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд, түрүү инженернүүд һурагшадта бэлиг шадабаряа дамжуулдаг. Тэдэнэр чертежнүүдые уншуулжа һургадаг, техникэтэй танилсуулдаг, һуралсалай программын яһала хүндэшье һаань, үхибүүдэй һанаанда эдэ хэшээлнүүд таарана.

(ТАСС).

КАЛИНИН. «Центросвар» гэжэ гагналгын түхеэрэлгэнүүдые бэлдэдэг заводой профсоюзна комитедэй хүдэлмэриин гол шухалань хадаа ажалша хүн тухай анхарал болоно. Профсоюзай комитедэй хэбаадалгатайгаар заводой бүхы цехүүдтэ хүдэлмэришэдэй хубиин хэрэглэлэй таһагууд түхеэрэгдэнхэй, предприятиин дэргэдэ ажаһуудалай хангалгын комплексно пунктнүүд, эдэ хоолой магазин, номой киоск хүдэлнэ. Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада заводой хүдэлмэришэдтэ 50 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, хүүгэдэй гурбан комбинат, профилактори, амаралтын бааза, соёлой байшан баригдахаар түсэблэгдэнэ. Социально-соёлой бүхы барилганууды профкомой түсхай комисси хиналта доро абанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гэр бүлын хамтын байрын библиотекын веранда дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ОВОЩ УРГУУЛАГШАДАЙ АМЖАЛТА

Намар — хүдөөгэй хиндтэ ехэл сүлөөгүй хаһа. Эгээл энэ үедэ «Пригородный» совхозой овощ ургуулагшад түхэреэн жэл соо хүдэлжэ гараһан дүнгүүдээ согсолдог байха юм. Энэ ажахын тепличнэ комбинадай хүдэлмэрилэгшэд жэлэй 12 һарын туршада хотын хүн зониие витамин ехэтэй «ногоон» эдеэгээр хангахые оролдодог. Түс коллективые дүй дүршэлөөр баян Н. Н. Налетова һүүлэй арбаад гаран жэлэй хугасаа соо амжалтатай хүтэлбэрилжэ ябана. Тэрэнэй даадаг комбинадай овощ ургуулагшад жэл бүхэндэ һайнаар хүдэлжэ, үндэр дүнгүүдые түйладаг байха юм.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эдэнэр баһал амжалта түгэсөөр ажаллаа. Энэ комбинадайхид үнгэрһэн һарын эхиндэ огородой эдеэ ургуулжа, гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ даабариие дүүргэһэнээ элидхээ һэн. Тэдэнэр бэлэдхэлэй пунктнүүдтэ дүн хамта 6730 центнер огородой эдеэ худалдаа. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 300 центнер овощ тушаагдахаар хараалагдана. Мүнөө эндэһээ үгэрсэ, помидор гэхэ мэтэ зүйлнүүд наймаанда сэхэ эльгээгдэжэ байна. Октябрь һара соо 20 тонно үгэрсэ, ноябрь, декабрь һаранuudта ногоон мангир, петрушка гэхэ мэтэ худалдагдаха юм.

Энэ түйлагдаһан амжалта ямар юумэнһээ эхитэйб гэхэдэ, нэн түрүүн комбинадай хүдэлмэрилэгшэд хамтын подрядай гуримаар ажалладаг болонхой. Энэ түрүү онол аргаар хүдэлхэдөө, коллективэй гэшүүн бүхэн баян продукциин түлөө тэмсэдэг болоо бшуу.

Эндэ мүнөө 115 хүн хүдэлдэг юм. Үшөөл хүнүүд дутадаһаар. Хэды иимэ байдалтайшье һаа, комбинадай овощ ургуулагшад түсэбөө холодоо дүүргэжэ шадана. Байгша ондо тэдэнэр баян ургаса ургуулжа, 400 мянган түхэриг ашаг олзо оруулха байна.

Түс коллективэй урда шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Һаяын сагта теплицэнүүдтэ дулаа үгэдэг сорго хоолойнууд түргэн саг соо һэлгүүлэгдэхэ ёһотой. Энэнь һүүлэй һүүлдэ үрэ дүнгүүдтэнь сэхэ нүлөөлхэ бшуу.

Д-Р. ДАМБАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.
Ивалгын район.

РЕСПУБЛИКЫН СОЁЛОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ V СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

БҮХЭНЭЙ НАНГИН УЯЛГА

гайхамшаг ехэ баялигуудай улэhые би өөрөө hананаб.

Революционно үгөөр далда хээд, Рафаэлиин зурагуудые галдагты, урданай скульптура болон уран зурагуудые үгы хэгты гэжэ урялдаг этэгээдүүдтэ, элдэб янзын кубофутуристнуудта эсэргүү зэбсэг болгон, манда hургаал заабари үгэдэг бэлэй», — гэжэ академик Н. Э. Грабарь дурдан бэшээ hэн.

«Ажалшадые мүлжэhэнэй ашаар урлагдан бүтээгдээд, мүнөө болоторо имагтал мүлжэгшэдэй мэдэлдэ байhан искусствын бүхы баялигые ажалшадай мэдэлэй болго...» — гэжэ 1919 ондо батлагдаhан РКП(б)-гэй Программа дотор хэлэгдэдэг.

Совет гүрэн болбол түүхын ба соёлой памятнигуудта ленинскэ ёhоор хандажа, коммунизмын үзэл бодолоор ажалшадые хүмүүжүүлхын тула тэдэниие хэрэглэхэ бүхы эрхэ байдал олгоно. «Түүхын болон соёлой памятнигуудые харууhалха ба хэрэглэхэ тухай» СССР-эй ба РСФСР-эй засаг түрэ тусгаар Хуули баталан абанхай.

Манай ороной арадуудай түүхын ба соёлой памятнигууд материальна болон оюун ухаанайнгаа талаар үнгэрhэн үеынхидэй хэр зэргээр урган хүгжэhые, өөhэдынгөө эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даahан байдалай түлөө үргэн ниитэ ажалшадай яажа тэмсэдэг байhые, революционно хүдэлөөнэй анха түрүүн дэлгэрhые, түрүүшын Совет социалис гүрэнэй дэлхэй дээрэ байгуулагдаhые эли тодоор гэршэлэн харуулдаг.

Тиихэдэ түүхын болон соёлой памятнигууд Агууехэ Октябриин социалис революциин граждан дайнай, мүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай гайхамшаг үйлэ үшарнуудые, хүдэлмэришэн-ангиин, колхозно-тарияшадай, совет интеллигенциин ажалай аша габьяае, манай ороной арадуудай аха дүү ёhоной хани барисаае социализмын, коммунизмын түлөө совет арадай баатарлиг тэмсэлые түүхэлэн харуулдаг.

Мүнөө манай республика дотор түүхын ба соёлой олон тоото памятник, тэдэнэй дундаhаа түүхын 600, археологиин 453, искусствын, архитектурын 68 памятнигууд гүрэнэй харууhанда абтанхай.

Археологиин памятнигуудые эбаад үзэхэ болоо hаа, эртэ урда сагай, жэшээнь, гуулин болон түмэрэй үедэ, мүн шулуун зэбсэгтэй сагай үедэ хүнэй амидаржа байhан hууринууд республика дотороной хаа хаанагүй олдонхой. Тэрэшээлэн хебсэгэй шулуунда эртэ урда сагай хүнүүдэй зураhан элдэб зурагууд олон районуудта мүнөө болоторо байдаг.

Мүнөө байгаа зуун жэлhээ эртэ урда сагта хоёр мянган жэлэй саада тээ үхэhэн хүнэй хүүрнүүд Ивалга, Хяагта, Зэдэ, Бэшүүр болон бусад газар нютагуудта мүнөөшье олдодог.

Гүрэнэй харууhанда абтаhан архитектурын болон искусствын памятнигуудай дундаhаа нэгэ хэдые тоолоходо болоо hаа, 1681 ондо баригдаhан Троицко-Селенгинскын сүмэ (Прибайкалиин район), 1682 ондо баригдаhан Посольскын сүмэ (Кабанскын район), Хяагтадахи Воскресениин сүмэ (1848 он), Галуута-Нуурай дацан болон бусад тэдэнэй тоодо ороходо болоно.

Гүрэнэй харууhанда эгээл олон памятнигууд абтанхай. Тэдэ хадаа эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлэй, революционно хүдэлөөнэй түүхэтэ памятнигууд мүн болоно. 1905—1907 онуудай революцида, граждан дайнда, социализм байгуулгада, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда тэдэнэр хамаатай. Тэдэнэй дундаhаа жэшээ болгон абабал, ородой түрүүшын революцида хабаадалсаhанайнгаа түлөө 1906 ондо хаанай алууршадай гараар саазалагдаhан Дэдэ-Үдын большевигүүд А. А. Гольдсобель, А. А. Гордеева, И. Г. Шульц, Н. А. Милютинский болон М. Д. Медведников гэгшэдтэ зорюулагдаhан памятник Улаан-Үдын Железнодорожно райондо байдаг. Тэрэ хадаа саашадаа ехэ мемориал болгогдохоор хараалагдана.

Тиихэдэ Улаан-Үдэ хотын Ленинэй болон Сүхэ-Баатарай нэрэмжэтэ үйлсэнүүдэй уулзалгада гурбан дабхар хуушанай байшан байдаг. Энээнэй хажуугаар гараагүй хүн хомор бээзэ. Тэрэнэй газаа ханада хадаатай байhан самбар дээрэхи бэшэгые уншаа hаатнай: «1904—1907 онуудта энэ байшан соо зүүн зүгэй хэлэнүүдтэ hургадаг институт байhан юм. 1905 оной революцида эдэбхитэйгээр хабаадалсаhанайнгаа түлөө энэ институдай олохон студентнүүд сүүдлүүлжэ, сүлэлгэдэ эльгээгдэhэн юм», — гэжэ бэшээтэй байха.

Совет засагай тогтоогдоhонтой, тэрэниие хамгаалгатай, дайшалхы болон ажалай алдар солотой холбоотой памятнигууд манай эндэ олон юм. Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсөөр ябахадаа, Буряадай байгаалиин музейн байшангай хажуугаар үдэр бүхэндэ гаранабди. 1917—1923 онуудай үеэр Буряад орон дотор Совет засаг тогтоохын түлөө болоhон тэмсэлэй үедэ Байгал шадарай Соведүүдэй съездүүд энэ байшан соо үнгэргэгдэдэг байгаа.

Тэрэшээлэн Хяагтада Монголой хубисхалта партиин нэгэдэхи съездын үнгэргэгдэhэн гэр, Сүхэ-Баатар Чойбалсан хоёрой ажал ябуулгатай холбоотой гэрнүүд шэнэдхэн заhабарилагдажа, мүнөө музей болгогдонхой. Ново-Селенгинскдэ декабрист Николай Бестужевай проектээр баригдаhан гэр бии. Иимэ жэшээ баримтануудые үшөөшье олоор харуулжа болохо байна.

«Түүхын ба соёлой памятнигуудые харууhалха ба хэрэглэхэ тухай» РСФСР-эй Хуулиин хэр зэргээр манай республикын Соёлой министерствын бэелүүлжэ байhан тухай асуудалые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй соёлой ба спортын талаар эрхилдэг сэг үргэлжын комисси hаяхан зүбшэн хэлсэбэ.

Комисси хадаа «Түүхын ба соёлой памятнигуудые хамгаалха ба хэрэглэхэ тухай» РСФСР-эй Хуулиие бэелүүлхэ талаар Соёлой министерствын, тэрэшээлэн тэрэнэй мэдэлдэ байдаг эмхи зургаануудай ба арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ зарим комитедүүдэй хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлбэ. Манай республикын газар дээрэ байhан түүхын, соёлой, археологиин, архитектурын памятнигуудые тодорхойлхо, шэнжэлхэ хэрэг хангалтагүйгөөр эрхилэгдэнэ. Республика доторхи түүхын ба соёлой эгээл шухала памятнигуудые 1981—1990 онуудта шэнэдхэн заhабарижа хэрэглэхэ холын хараата түсэбые 1980 ондо КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет батлан абаhан байгаа. Энэ түсэб соо оруулагдаhан 16 памятнигай оройдо гурбаниинь мүнөө заhабарилагдаад хэрэглэгдэжэ байна.

Соёлой министерство, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд түүхын болон соёлой памятнигуудые хамгаалха хэрэгтэ енхаралаа табинагүй. Энэ ушарhаа олохон памятнигууд hандаргагдажа байна.

Үхэлэй Самарска поезд дотор хаагдажа, алуулhан хүнүүдэй хүүрнүүд Селенгинск, Тимлюй станцинууд шадар бии байhан аад, мүнөө олдохоёо болинхой. Польшын революционернүүд 1866 ондо манай эндэ сүлэгдэhэн байгаа. Тэдэнэй хамтын хүүр Прибайкалиин районой Мишиха голой эхиндэ бии аад, мүнөө баhал олдохоёо болёо. Троицкосавска соведэй гэшүүд К. М. Масков, А. В. Назимов, В. Д. Жданов, хэдэн улаангвардейцүүд 1918 оной сентябрьда сагаантанда алуулhан юм. Хяагтада мүнөө тэдэнэй хүүр баhал олдохоёо болинхой. Мүн тэрэшээлэн эндэ Успенскын сүмын дэргэдэхи хүдөөлүүлгын түүхэтэ газар үгы хэгдэнхэй. Имэрхүү жэшээ баримтануудые Түнхэнэй, Баргажанай болон бусад районуудhаа мүн лэ харуулжа болоно.

Памятнигуудые hэльбэн заhабарилха проект-сметэ табиха хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд гаргагдана, памятнигуудые шэнжэлгын хүдэлмэриин hуулээр эрхилэгдэдэг дээрэhээ алдуутай шиидхэбэринүүд абтадаг, муугаар бэлдэгдэhэн документаци үгтэдэг байха юм. Реставраторнуудай хүдэлмэри ехэ дутагдалнуудтай. Эдэ дутагдалнуудай шалтагаануудай нэгэниинь юун бэ гэхэдэ, мэргэжэлтэд-архитекторнууд, искусство шэнжэлэгшэд, мэргэжэл hайнтай реставраторнууд дуталдана. Тэдэнэр түсэбэй ёhоор, холын хараатайгаар бэлдэгдэнэгүй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда алуулhан сэрэгшэдтэ зорюулагдажа табигдаhан памятнигуудай, хүшөөнүүдэй олонхидынь шанар муутайгаар, хайша хэрэгээр, муугаар хэгдэhэн байна. Заримандань алуулhан хүнүүдэй нэрэшье бэшэгдээгүй байдаг. Архитектурын болон археологиин памятнигууд зарим ушарта имагтал ажахын боро зэргын зүйлдэ хэрэглэгдэдэг. Музейнүүдтэ, архивна эмхи зургаануудта бии байгаа документальна памятнигууд — зарим бэшэмэл ба графическа документнүүд, тон шухала ном дэбтэрнүүд hалаар, муугаар хадагалагдажа, hандаржа, хэрэгээ бууража, шанараа гээжэ байдаг. Памятнигуудые харууhалха тэдэниие ашаглаха хэрэгтэ туhалхын тула арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй дэргэдэ байгуулагдаhан олонхи комиссинууд юушье хэдэггүй байха юм.

«Түүхын болон соёлой памятнигуудые харууhалха ба хэрэглэхэ тухай» РСФСР-эй Хуулиие бэелүүлхэ хүдэлмэридэ үзэгдэhэн эдэ ба бусад дутагдалнуудые сүм усадхаха, ажалшадые, илангаяа залуу үетэниие болбосоруулан, хүмүүжүүлхэ талаар түүхын болон соёлой памятнигуудай бүхы арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхэ гэжэ республикын соёлой министерствэдэ, арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй соёлой болон спортын талаар эрхилдэг сэг үргэлжын комисси дурадхаба.

Түүхын болон соёлой памятнигууд совет общаствын оюун бодолой бүхы ажабайдалай таhаршагүй хубинь болонхой. Тэдэнэртэ гамтайгаар хандажа, шадамараар тэдэниие хэрэглэхэ гэшэ совет хүн бүхэнэй нангин уялга мүн болоно.

Ц. МИТЫПОВ,
ВООПИК-гай Буряадай отделениин харюусалгата секретарь, түүхын эрдэмэй кандидат.

ЛЕНИНГРАД. М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ шаажан амhартын заводой лабораторидо мүнөө предприятиин уран зураашадтай хамта ГДР-hээ ерэhэн тэдэнэрэй ханинар—Хольгер Мюллер, Андреас Кутше хоёр — хүдэлнэ. Тэдэнэр ленинградайхидай ажалай дүй дүршэлтэй танилсахаа эндэ ерэhэн байна. Тэрэ доро Дрезден округой Мейсенскэ мануфактурада Нева мүрэнэй эрьеhээ ошоhон уран зураашад эндэхи үйлэдбэриин нюусануудые шудална. Мэргэжэлтэдэй ингэжэ дүй дүршэлөөроо андалдалга хадаа энэ хоёр хуушанай предприятиин зохёохы ажалай жэшээ болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ГДР-эй уран зураашад үйлэдбэриин зүблөөндэ хабаадалсана.

ТАСС-ай фотохронико.

...УРЯАД ҮНЭН» ...оо дэшэhэнэй hүүлээр

...АЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ ...МЭЭР БЭЛДЭХЭ»

...түрүү бэшэг байгша оной августын 28-най ...hон байна. Энэ түрүү бэшэг соо Хяагтын ...н, Хүдэриин совхозуудай үнеэдэй, тугалай ... буйлуулдаг цехүүд үбэлжэлгэдэ үшөө бэлэн ... шүүмжэлэлдэ ороhон байгаа. Дээрэ дур... ...учируудые усадхаха талаар ямар хэмжээнүү... ...ай асуудалтайгаар Хяагтын районой агропро... ...дэ редакци хандаа бэлэй.

...оной РАПО-гой түрүүлэгшэ П. И. Гаврилов ...лгээгээ.

...соо хэлэгдэhэн баримтанууд зүб гэжэ тоо... ...оной августын 22-то үнгэргэгдэhэн РАПО-гой ...дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Улаа... ...директор С. Ф. Жарников, Хүдэриин совхо... ...Ч. Раднаев гэгшэд эндэ тоосоо. Мүнөө ...н, Хүдэри-Сомоной hүнэй фермэнүүдэй ...жэлгэдэ бэлэн болгогдонхой, тэжээл бүй... ...н хүдэлгэгдэжэ эхилэнхэй.

СОВЕТ-АМЕРИКАН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ УУЛЗАЛГА

РЕЙКЬЯВИК. СССР-эй болон США-гай дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгада Исландиин нииcлэл хото үргэнөөр бэлдэжэ байна.

Мүнөө үе сагай эгээл шухала удха шанартай политическэ үйлэ хэрэг нютагай газетэнүүдэй, радио болон телевидениин анхарал ехээр татана, гэжэ Исландиин хүн зон тэмдэглэнэ. Энэ уулзалгые оронойманай бүхы арад зон hайшаана гэжэ национальна клиническэ больницын хүдэлмэрилэгшэ, «Врачнууд ядерна дайнай аюулда эсэргүүгээр тэмсэнэ» гэhэн эмхиин правлениин гэшүүн Сигурдур Арнасон ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

ДЕЛИ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачёвой США-гай Президент Р. Рейгантэй Рейкьявикта болохоёо байhан уулзалга ядерна буу зэбсэгүүдые хуряаха хэрэгтэ тодорхой үрэ дүнгүүдые үгэхэ аабза гэжэ найдажа байhанаа Индиин премьер-министр Раджив Ганди мэдүүлээ. Р. Рейган ба М. С. Горбачёвой хоорондо болохо энэ уулзалгын нёдондо жэл Женевэдэ үнгэргэгдэhэн уулзалгын үндэhэ баримтануудта түшэглөө hаань, hайн байгаа гэжэ тэрэ Бомбейн долоон хоногтоо нэгэ удаа гарадаг «Блитц» журналда интервью үгэхэдөө тэмдэглээ.

Энээнтэй дашарамдуулан, али бүхы ядерна туршалгануудые Советскэ Союзай нэгэ талаhаа гурбадахяа болюулhан үшар зүрхэ сэдьхэл ханаана гэжэ Индиин премьер-министр тэмдэглэхэ зуураа, бүлэглэлнүүдтэ хабаадаггүй хүдэлөөнэй hайшааhан ядерна буу зэбсэгүүдые хуряахые түйлахаар бэлэн байhанаа мэдүүлбэ. Советскэ Союзай жэшээе Холбоото Штадууд болон ядерна зэбсэгтэй бусад оронууд дэмжэхэ аабза гээд этигэн найдажа байhанаа мэдүүлнэбди гэжэ Р. Ганди хэлээ.

ЛОНДОН. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачёвой США-гай Президент Р. Рейгантэй уулзалгые амжалтатайгаар үнгэрхынь тула Исландиин правительство өөhэдhөөнь дулдыдаhан бүхы юумэ хэхэ байха гэжэ мэдүүлээ.

Исланди эб найрамдалда дуратай орон мүн. Тэрэ Советскэ Союзтай дипломатическа hайн харилсаатай юм гэжэ премьер-министр хэлэбэ.

РИМ. Рейкьявикта болохоёо байhан уулзалга буу зэбсэгүүдые адли тэгшээр хороохоной үндэhөөр уласхоорондын аюулгүй байдал хангаха байха гэжэ Италиин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Беттино Краксиин КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачёвто, США-гай Президент Р. Рейгандэ эльгээhэн бэшэгүүд соонь хэлэгдэнэ.

КОПЕНГАГЕН. М. С. Горбачёвой Р. Рейгантэй Рейкьявикта болохоёо байhан уулзалга манай бүмбэрсэг дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй зүгhөө дэмжэгдэнэ гэжэ Данийн Коммунис партиин түрүүлэгшэ Йорген Енсен ТАСС-гай корреспондентдэ мэдүүлбэ.

Ядерна туршалгануудые болиулхын түлөө тэмсэл хадаа эгээл шухала зорилго болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Энэ хадаа уласхоорондын байдалые гуримшуулан hайжаруулхын түлөө хүдэлөөнэй гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь болоно. СССР-эй эб найрамдалта ехэ үүсхэлнүүдтэ И. Енсен үндэр сэгнэлтэ үгэбэ.

ЛИССАБОН. Португалиин Компартиин Генеральна секретарь Алваро Куньял эндэ үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, совет болон американ хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүд термоядерна дайнай аюулые сараха, уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулха арга олгохо аабза гэжэ найдажа байhанаа мэдүүлээ.

ТОКИО. Совет болон американ хүтэлбэрилэгшэдэй болохоёо байгаа уулзалга дэлхэйн амгалан байдалай хуби заяанда тон шухала удха шанартай юм гэжэ Хиросима хотын мэр Такэси Араки ТАСС-ай корреспондентдэ хэлээ. Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүд буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болиулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха асуудалнуудаар тодорхой үгэеэ ойлголсолгодо hайн үндэhэ hуури табиха, шэнэ түлхисэ үгэхэ байха гэжэ hанагдана. Рейкьявикта болохо уулзалга термоядерна дайнай аюулые хизаарлаха зорилготой тодорхой үрэ дүнгүүдые үгэхэ байха гэжэ атомна бомбын тэhэрэлгэhээ хохидоhон Хиросима хотын хүн зон бүхы дэлхэйн арадуудтай хамта хүлеэнэ гэжэ Хиросимын мэр тэмдэглэбэ.

КАРАКАС. Рейкьявикта болохо уулзалга уласхоорондын шахардуу шанга байдалые hуларуулха шиидхэбэринүүдые абаха арга олгохо аабза гэжэ Венесуэлын Компартиин Генеральна секретарь Алонсо Охеда тэмдэглэбэ. Эб найрамдалые бэхижүүлхэ, үхэлэй аюулта буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэhэн совет үүсхэлнүүдые Венесуэлын арад, дэлхэйн бусад түбинүүдэй оронуудай арадуудтал адли, халуунаар hайшаан дэмжэнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

ТАСС АПН ХИЛЫН САAНАhАА

ЮРЭНХЫ ПОЛИТИЧЕСКЭ ХӨӨРЭЛДӨӨН

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн 41-дэхи сесси дээрэ юрэнхы политическэ хөөрэлдөөн үргэлжэлhээр. Гүрэнэй терроризмын, эзэрхэг түримхэй ябуулгын, арадуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгын политикые эрид буруушаажа байhанаа үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглэнэ.

Дундада далай шадархи, Африкын хойто болон урда хубидахи, Дүтын Зүүн зүгтэхи, дэлхэйн бусад районуудтахи американ империализмда таарахагүй али бүхы орондо зүрюу харша ябуулганууд үргэнөөр дэбэргэгдэнэ гэжэ Ливиин дотоодын харилсаа холбооной талаар арадай бюрогой секретарь Камель Хасан Аль-Мансур мэдүүлбэ. США Гренадада дотолоо, Кубые хүреэлэлгэдэ байлгахые hэдээ, Дүтын Зүүн зүгтэ сионис эзэрхэг түримхэйшүүлые. ЮАР-ай расис алууршадые үргэнөөр дэмжээ.

Ливи тушаа США-гай бээлүүлжэ байдаг эзэрхэг түримхэй политикые Ливиин делегациин толгойлогшо буруушаан шүүмжэлбэ. Бэеэ даahан хараа шэглэлээ бэелүүлхэ эрхыень хаhахые тэрэ оролдоно. США Ливиин городуудые бомбодоно, амгалан тайбан зониие алана, хюдана, сэрэгэй hүйдхэлтэ ябуулгануудые үүдхэнэ.

Намибиие хуули бусаар булимтаран эзэмдэжэ байhан ЮАР-ай расистнуудые Африкын урда хубидахи США-гай политика hайшаана гэжэ Танзаниин делегациие толгойлогшо, энэ оронhоо ООН-ой дэргэдэ сагүргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Уилберт Чагула мэдүүлбэ. Преторитой Вашингтоной «бүтэмжэтэй hайн харилсаа холбоо» тогтоодог политикые Африкын нэгэдэлэй эмхи, уласхоорондын олониитэ эрид буруушаагаа.

Иимэ харата ябуулгануудhаа, хёмороо зүрншэлдөө, нүүдhээ уламжалан, Африкын урда хубида, Дүтын Зүүн зүгтэ, Түбэй Америкэдэ хүнүүдэй амн наhан таhалагдажа байна гэжэ Малиин, Коморско аралнуудай, Руандын делегацинуудые толгойлогшонорой хэлэhэн үгэ соо сонostобо.

Соломоной аралнуудай гадаадын хэрэгүүдэй министр Поль Товуа үгэ хэлэхэдээ, ядерна туршалгануудые болиулхыень уряалаа. Номгон далайн урда хубиие ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохо эрилтэтэйгээр түс районой бүхы оронууд хандана гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН ДҮРБЭДЭХИ КОМИТЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн дүрбэдэхи комитет олонхиин дуугаар тогтоолой проект баталан абаба. ЮАР-ай расистнуудай булимтаран эзэмдэhэн Намибида, бусад газар нютагуудта баруунай оронуудай монополинуудай дээрмэдэхы ябуулга тэрээн соо эрид буруушаагдана. Иимэ ябуулга колониальна оронуудта болон арадуудта бэеэ даahан байдал олгожо шадахагүй байна. Энэ тогтоол ООН-ой Генеральна Ассамблейн 41-дэхи сессиин баталамжада табигдаха юм.

США-гай, баруунай бусад оронуудай, тэдэнэй транснациональна корпорацинуудай ЮАР-ай расис захиргаантай тогтоожо байдаг харилсаа холбоое комитет эрид буруушаагаа. Энэнь Намибиин асуудал шиидхэлгые бэрхэшээл түбэгтэ оруулна.

СССР-hээ ООН-ой дэргэдэ сагүргэлжэ байдаг түлөөлэгшын орлогшо Е. Н. Кутовой үгэ хэлэхэдээ, Намибида бэеэ даahан байдал дары түргөөр олгохо, апартеидэй гуримые усадхаха шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

«ЖАРГАЛАНТЫН» ШЭНЭ БАЙДАЛ

Түб аймагай «Жаргалант» гэжэ томо госхоз ерэхэдэмнай, директор Будрагчагийн Цэрэндорж телефоноор хөөрэлдэжэ, хойшолуулагдашагүй зорилгонуудые шиидхэжэ байгаа hэн. «Бэлэдхэгшэдтэй хөөрэлдэбэб. Бидэ 1600 тонно хартаабха гүрэндөө тушаагаад байнабди. Хартаабхын ехэхэн хубинь Советскэ Союз эльгээгдэнэ. Ургаса хуряалга үшөөл үргэлжэлhээр. Үшөө 500 тонно хартаабха сугларанхай. Автотранспорт түргөөр эльгээхыень гүйбаб» — гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Мүнөө жэлдэ жаргалантынхид хартаабхын муу бэшэ ургаса ургуулаа. 300 гектарай түс бүриhөө 220 центнер хартаабха суглуулна. Ашаг үрэтэй технологи хэрэглэhэниинь туhа болобо. Хэдэн жэлэй саада тээ нютагай тарияшад курганайхидай дүй дүршэл халан абажа, хүрьhэ урбуулангүй газараа хахалдаг болоhон юм. Мүнөө 36 мянган гектар тарялан барандаа иимэ аргаар элдүүрилэгдэнэ. Нёдондо жэлдэ эрдэмтэдэй туhаламжаар хүрьhэнэй картограмма зохёогдоо hэн. Арбан табан жэлэй ажаглалтануудые шэнжэлhэнэй үндэhөөр хабарай тарилгын таарамжатай болзорнууд тодорхойлогдоо. Ямар поли шэмэтэ бодосуудаар баян бэ гэжэ тарияшад hайн мэдэдэг. Шэмэтэ бодосуудаар хомор тарялангда зохихо үтэгжүүлгэ тараагдадаг.

— Ехэ халуун, хуурай зун болоо даа, — гэжэ Цэрэндорж хөөрэнэ. — Июниин хахадhаа эхилээд августын арбаад болотор нэгэшье дахин бороон ороогүй. Газарай хүрьhэн юрэнь 26—30 градус хүрэтэр халадаг аад, 56 градуста хүрэhэн байна. Бүхы юумэн шаташахань гэжэ айгаабди. Хэрбээ ашаг үрэтэй технологи хэрэглээгүй hаа, тариhан үрэhээшье суглуулхагүй байгаабди. Энэ жэл манда ехэ hургаал болоо. Газараа шадамараар эрхилхэ гэшэ хэды шухалаб гэжэ бидэ ойлгообди.

Жаргалантынхид ургуулhан ургасаяа гээлтэ хоролтодо оруулангүй суглуулжа, гүрэнэй амбаарта оруулхын тула ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргадаг. Ган гасуур аяма халуун зун болоходо, ороhон урдынхиhаа хоёр долоон хоногоор урид эдеэшээ hэн. Тиигэжэ механизаторнууд, мүн ороhо хуряалгада хабаатай бүхы ажалшад ургаса хуряалгада яаралтайгаар бэлдэhэн байна. Ставрополиин тарияшадай онол аргаар—хуряалга-зөөлгын звенонуудые эмхидхэжэ; зургаадахи жэлээ ургаса хуряана. Часей графигаар хүдэлдэг. Комбайнууд болон автомашинануудай дэмы ябалга үсөөрэнхэй. Заhабарилагшад поли ошожо, агрегадуудые хангадаг. Механизаторнууд болон жолоошодой ажал аккордно-шангай гуримаар түлэгдэдэг. Эхэ оронойнгоо амбаарта 19 мянган тонно ороhо оруулжа, гүрэнэй түсэбые мянган тонноор үлүүлхэбди гэжэ тарияшад этигэнэ. Мүн овощ, үрэ жэмэс, хартаабха бэлэдхэхэ даабаринууд баhал горитойгоор үлүүлэгдэхэ ёhотой.

«Жаргалант» госхоз Монголой эгээл үнинэй ажахынуудай нэгэниинь мүн. Мүнөө үедэ ажахыда ехэ хубилалтанууд болоно.

Урагшаа шухала алхам хээд, жаргалантынхид ерээдүй тухайгаа бодомжолно, газарай ашаг шэмые улам дээшэлүүлхэ арга ноосэнүүдые бэдэрнэ. Эндэхи тарияшадай hанамжын ёhоор, селекционно хүдэлмэридэ гол анхарал хандуулагдаха ёhотой. «Орхон» шэниисын орондо «Бурятска-34» ба «Саратовска-29» гэhэн үндэр баян ургаса үгэдэг сортнуудые ерээдүйдэ хэрэглэдэг болохоор хараална. Адли газартай аад, харин дээгүүр ургаса абадаг хүршэ ажахынуудайнь дүй дүршэл дээрэhээ тэдэнэр иимэ тобшолол хээ юм. Газар уhалха тухай асуудал госхозой директорэй болон тэрээнтэй хамта ажалладаг хүнүүдэй hанаае зобооно. Ажахыда яhала hайн дүнгүүдэй түйлагдаашье hаань, газар уhалалга үшөөл үргэнөөр хүгжөөгдөөгүй юм.

30 гектар талмай дээрэ нэмжыhэн шасарганын плантацида Цэрэндорж бидэниие абаашаба. Механизатор Ч. Басанху гансаараа түхэрээн жэл соо тэрэнэй хойноhоо харууhалдаг. Өөрынгөө «Беларусь» тракторaар газар элдүүридэг, hөөг мододые уhалдаг юм. Зэргэлээд урдадаг Жаргалант мүрэнhөө сорго хоолойнуудаар уhан плантацида үгтэдэг. Гансал үрэ жэмэсэй эдеэшэхэ үедэ хүнүүд ерэжэ, тэрэниие суглуулдаг. Эм домто шанарайнгаа түлөө арад зоной дунда бальзам гэжэ нэрлэгдэдэг 22 килограмм хүрэтэр шасаргана зарим hөөгүүдhээ суглуулагдадаг.

— Шасарганын плантациие, овощой талмайе, мүн тэрэшээлэн тэжээлэй ургамалнуудай уhалагдадаг газарые үргэдхэхөөр хараалнабди,—гэжэ госхозой директор хэлэнэ.— Уhалууриин түхеэрэлгые дүүрэнээр хүдэлгэхэ гэшэ гол зорилгомнай болоно.

Жаргалантынхид олохон hонирхолтой түсэбүүдые зохёонхой. Тэндэхи тааруу зэхид уларил элдэб сортын яблоко, слива тарижа ургуулха арга олгодог. Саад ехээр тарижа, үрэ-жэмэсэй ажахы хүгжөөхэ гээд хараална. Юуб гэбэл, тарян ажалай ба мал ажалай хажуугаар хамhабариин hалбаринууд госхозой юрэнхы олзо оршодо бага бэшэ хубитаяа оруулдаг байна. Жэл бүри дунда зэргээр 30 миллион түхэриг олзо орошо абтадаг. Мүнөө жэлдэ «Жаргалантын» ажалшад 8 миллион түхэриг сэбэр олзо абахые хараална. Энэнь үнгэрhэн табан жэлэй туд бүриин дунда зэргын дүнгhөө 2 миллионоор ехэ болоно.

Мал ажал эрхилэлгэдэ баhал зээн ёhоор хандадаг юм. Байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ малай гарзалалга нилээд хороогдоо. hү худалдаха түсэбөө госхоз үлүүлэн дүүргэнэ, Селекционно хүдэлмэриие hайжаруулгада онсо анхарал хандуулагдана. Симментал болон харе-эреэн үүлтэрэй 1200 үнеэдэй туд бүриhөө жэлдээ дунда зэргээр 2500 литр hү haaxa зорилго эндэхи малшад урдаа табинхай. Госхоздо тэжээлэй бааза бэхижүүлхые оролдодог. Мүнөө жэлдэ силос, үбhэ бэлэдхэхэ түсэбүүд үлүүлэгдээ. Холимог тэжээлэй цех байгуулагданхай.

«Жаргалантын» экономикын бэхижэхэ тумань, хүдөөгэй ажалшадай hуудал байдал hайжарна. hүүлэй табан жэлдэ 140 гэр бүлэ амяараа байрануудта ороо юм. Хүүгэдэй саадууд болон яслинууд, соёлой-ажаhуудалай эмхи зургаанууд олоор баригдана. Эдэ жэлнүүдтэ бригадын түбүүд болон малай фермэнүүд тээшэ электрын элшэ хүсэ дамжуулха 60 шахуу километр шэжэм утаhан татагдаа. Малшадай 80 гаран гэр бүлэ зайн галай нүүдэл бишыхэн движогуудые худалдажа абанхай. Гэбэшье малай фермэнүүдэй үшөө 50 процентнь электрижүүлэгдэхэ болоно. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, хэхэ юумэниинь ехэ.

«Жаргалантын» ажалшад ерээдүйдөө этигэнэ. Ажахынгаа ашаг үрые дээшэлүүлхэ замуудые тэдэнэр эли тодоор харана.

Ким. **БОЛДОХОНОВ,**
ТАСС-ай корр.
Улаан-Баатар.

«ХИТАД ЛИТЕРАТУРЫН БИБЛИОТЕКЭ»

«Уран hайханай литература» гэhэн хэблэл 40 ботиhоо бүридэхэ «Хитад литературын библиотекэ» гаргажа эхилээ.

«Дуунуудай ном» мэтын урданай уянгата шүлэгүүдhээ эхилээд, мүнөөнэй литературын зохёолнууд хүрэтэр элдэб үе сагуудай болон жанрнуудай хитад классикын эрхим зохёолнууд «библиотекэдэ» оруулагдаха юм. Олон зохёолнууд ород хэлэн дээрэ түрүүшынхеэ гараха. Нэгэ серидэ суглуулагдаhан эдэ зохёолнууд хитадай литературын гурбан мянган жэлэй хүгжэлтэ тухай совет уншагшада ойлгомжо үгэхэ, олон янзын темэнүүдтэй, сюжедүүдтэй танилсуулха байна.

Совет засагай жэлнүүдтэ хитад авторнуудай номууд манай ороной арадуудай 55 хэлэн дээрэ 45 миллион хэhэгээр барлагдаа юм.

Хитад уран зохёолшодой бүтээлнүүдые оршуулха талаар дүй дүршэл энэ хэблэлые бэлдэхэ үедэ хэрэглэгдэhэн байгаа. Хитадhаа холо гадуур хитад уран зохёолшодой номууд иимэ ехэ хэмжээтэйгээр оршуулагдаагүй юм. Түрүү эрдэмтэд-синологууд, хитад хэлэнhээ оршуулагшад, литераторнууд энэ хүдэлмэридэ хабаадана.

(ТАСС-ай корр).

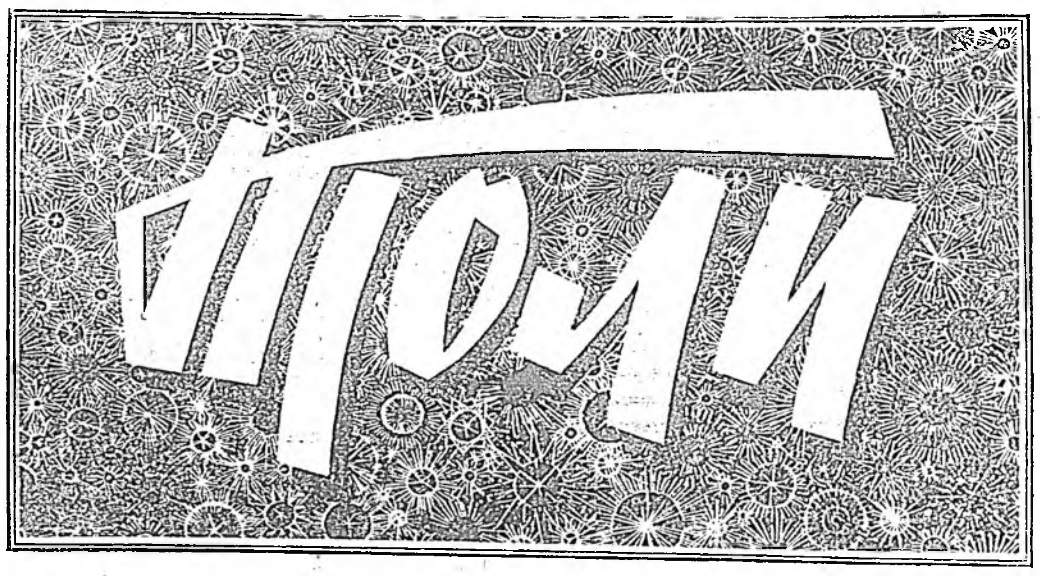

„ХУХЫН ДАЛЬБАРАА“ гэжэ статья тушаа

ХҮРЬҺЭТЭ ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ

«ЭЛДИН ДЭЛХЭН уужам даа, элдэбын хүнние даадаг гээшэ»,— гэжэ нагаса эжынгээ нэгэтэ бэшэ хэлэхыень дуулаһан байнаб. «Комсомольская правда» газетэдэ, удаань «Буряад үнэндэ» оршуулагдаад барлагдаһан «Хүхын дальбараа» гэжэ статьяе уншаад байхадаа, нагаса эжымни хэлээшэ дахин һанаандам ороо.

Үнэхөөреөшье, хүрьһэтэ дэлхэй дээрэ хүн боложо түрөөд, хүхын дальбараа болошоод, өөрынгөө хара амние харашаһан, юушье шадахагүй хүн болошохо гэжэ яаха юм? Эхэ эсэгэнь ажал хүүлэжэ һургаагүй гээшэ гү? Али сэдьхэл бодолоороо үбшэн хүн гү? Военкомадһаа дуудалга абахадаа, тэрэнние эгээл аймшагтай юумэн гэжэ тоолоожо байдаг хүн. Эхэ орондоо туһатай алхам хэжэ шадаха аал?

Иимэрхүү хүхын дальбараануудһаа боложо, аха үеын хүнүүд манай үетэн тушаа голхоронги үгэнүүдые хэлэдэг байха. Тэдэ иимэрхүү хүнүүд наһажаалшье зоной дунда ушардаг.

— Баруун нюдэмни муусa харадаг байгаад, талаан боложо, армида ошоогүй хүм,— гэжэ табияа шахажа ябаһан нэгэ ахын омогорхонгёор хөөрэжэ һуухые шагнаад, һөөл ехээр гайхаа бэлэйб. Харатайханаар нюдэмни муу байжа, сэрэгэй албандашье ябажа үзэнгүй. наһаяа үнгэргэхэм гээшэ гү гэжэ хара буухынгаа орондо, «хахад бэетэй» байһандаа баярлажа һууханьхүнэй ухаан соо багтахагүй юумэн гээшэл даа.

Зөөридэ үлүү ехэ шуналтай байһан хүнэй үри бэснэр ехэнхидээ баһал тиимэрхүүгээр ургадаг бэшэ аал? Минии дүү хүбүүнтэй һураһан Олег Б. гэгшэ арбадахиие дүүргэжэ байхадаа, нигэжэ хэлээ һэн:

— Би дээдэ һургуулида ороол һаа, худалдаа наймаанай институтда орохоб.

— Юундэ тиигэжэ һананабши?— гэжэ би гайхабаб.

— Юундэ гэжэ гү? Юундэб гэхэдэ, худалдаа наймаанай газарта хүдэлхэдэш, хамаг юумэн хуу шинии гарта байха ха юм. Дуратай юумээ олохош! — гэжэ бардамханаар мэдүүлээ һэн. Олегэй гэртэхин баян бардам байдалтай, «доохонуур» юумэ олоходоо угаа шадамар зон юм.

Гэбэшье Олег худалдаа наймаанай институтда орожо шадаагүй, харин хүдөө ажахын, технологическа институдуудта. «һурасагаажа үзөөд», һүүлдэнь сэрэгэй албанда абтаа бэлэй. Сэрэгэй албанһаа ерээд, һамга абаад, хүдөө ажахын продуктнуудые наймаалдаг магазинда ашаа тээдэг, буулгадаг ажалтай хүн болонхой...

Багаар ажаллаад, сэхыень хэлэбэл, ажаллаһаншуу болоод, ехэ мүнгэ олоод хэб тэхэ дуратайшуул залуушуулай дунда дайралдана гэжэ ажаглагдаа. Тамара Татархоева 23-тай болоо. Тэдэ одоо һураха һүзэггүй байнадаа, арай гэжэ 8 класс дүүргэөд, һургуулияа орхиһон юм. Нинтын аша туһаар ПТУ-да һурахаяа ороһон аад, тэрэнээшье дүүргэөгүй. Хүдэлмэришэн-залуушуулай һургуулида орохо хэбэртэй, үйлсэ хэмжэжэ ябаһаар байтарнь, саг үнгэржэл байгаа. Хүгшэн эхэнь тэрэнние пенсеэрээ тэжээхэ, юу хээгээ худалдажа хубсалуулха. Ажалда ороходоо, хаанашье удаан тогтохогүй. Эгээл үнөөхи «хүхын дальбараашуу».

Тамарын талаан болоо гэхэ юм гү, зүгөөр һайн нүхэртэй болоод, холын Хойто зүг руу «ута һүүлтэй» мүнгэнэй хойноһоо ошонхой. Дуулахада, Тамара тэндэ шорой хамагшаар ажалладаг юм ха. Зүгөөр тэндэхи шорой хамагшын салин манай эндэхишүүлэйхиһээ ехэ юм бэзэ.

Иигээд лэ хүн наһаяа үнгэргэхэ һаа, юунэй тула алтан дэлхэй дээрэ түрэнэ гээшэб гэһэн асуудал табигдаха болоно.

— Шамда юуштэ юм? Хайшан гээд, ямараар наһаа үнгэргэхэ — хүн хүнэй дуран! Бүхы наһаараа хэбтэжэшье үнгэргүүжэб,— гэжэ Тамара нэгэтэ намда сэсэрхээ һэн.

— Зүб, бодохо аргагүй үбшэн болошоо һаа, хэбтэжэ, наһаяа үнгэргэхэ хүн бэзэш. Харин ши элүүр хүн ха юмши! Яахадаа общеcтводошье, дүтынгөө хүнүүдтэшье — хэндэшье туһагүйгөөр ажаһууха ёһотой хүмши?—гэлдэгшэ бэлэйбди. Харин мүнөө шорой хамажашье һаань, ажал хэжэ ябаа хадаа яһала болоо юм гү гэжэ һанагшаб. Хэн нэгэн шорой хамаха, үйлсэ гудамжануудые сэбэр байлгаха ёһотой ха юм даа.

Минии БГПИ-дэ һуража ябахада, үнөөхил Тамара угаа залхуугаар номууд тээшэмни хараад:

—Юуень нигэжэ тархяа зобоонош даа? —гэһэн юм. Би гайхаһандаа, дураа гутаһандаа:

— Шинии тархи зобоогүй хадаа болоо бэшэ гү?,—гэхэһээ ондоо хэлэхэ юумээ олоогүй һэнби.

Өөрһөө ондоо хүн тухай бодоодоггүй, бодомжолхо дурашьегүй, һүзэгшьегүй «хүхын дальбараануудай» үдэхэгүйн түлөө һургуули, түрэлхид үгээ ойлголсон, хүсэеэ хамтадхажа тэмсэхэ ёһотой. Энэ ушарта бидэнһээ — багшанарһаа олон юумэ дулдыдаха. Илангаяа мүнөө үедэ бүхы ажабайдалаа шэнэдхэн хубилгаха эрилтын табигдаад байхада, «хүхын дальбараануудые» хүмүүжүүлхэ болоо һаамнай, хэншье манние хүлисэхэгүй! Хүдэлмэридөө иимэ голодоһо гаргаха эрхэ хэндэшье үгтэдэггүй, үгтэхэшьегүй гэжэ булта һайн мэдэнэбди.

Тиихэдэ «хүхын дальбараануудые» хүмүүжүүлһэн түрэлхидшье общеcтвын урда харюусаха ёһотой. Үри хүүгэдээ һайнаар, һайханаар хүмүүжүүлхэ тухай СССР-эй Конституци соо хэлэгдэһэн уялгаһаань түрэлхидые хэншье сүлөөлөөгүй, сүлөөлхэшьегүй!

Р. ДАШИЕВА.

«ҮНДЭР ТҮРЭЛТЭ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ТОО...»

ЗАЛУУ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЫЕ мэргэжэлдэнь зорюулдаг һайндэр манай хотодо закшалта болобо. Октябриин 4-нэй үдэр техническэ мэргэжэлэй училищинуудай һурагшад өөрынгөө иимэ һайндэртэ хоёрдохиёо суглараба гээшэ.

Хотын ПТУ-нуудай һурагшад түрүүн Соведүүдэй талмай дээрэ сугларжа, Ленин багшын хүшөөгэй ойро хүдэлмэришэнэй тангариг үгэһэн байна. Тиигэжэ, ВЛКСМ-эй обкомой таһагые даагша Юрий Вовк гэгшын хэлэһэнэй ёһоор, залуушуул Үндэр түрэлтэ хүдэлмэришэдэй булэдэ жагсаба гээшэ.

Удаань тус һайндэр Ленинэй орденто оперо болон балледэй театрай ордон соо үргэлжэлөө. «Контакт» гэжэ телевизионно клубай гэшүүд техническэ мэргэжэлэй училищиин һурагшадтай театр соо уулзажа, тон һонин хөөрэлдөө үүсхээ.

«Юундэ имагтал энэ училищиие шэлээбши? Хэр дуратайгаар хүдэлмэришэнэй мэргэжэлые шэлээбши?» гэһэн асуудалнууд табигдаа. ПТУ-гай һурагшын тусхай хубсаһатай, залуугайхяар энеэбхилһэн ерюухан шарайтай хүбүүд, басагад удаа дараалан авансценэ дээрэ гаража, асуудалда харюусахадаа, өөр өөрынгөө һанаһан юумые сэхэ руунь хэлэхэ юм.

— Юундэб гэхэдэ, энэ училищи минии гэртэмни ойро байдаг,— гэжэ нэгэ хүбүүн харюусаад, зал соо һууһан хүнүүдые энеэлгэбэ.

— Би ондоо училищида ошохо һанаатай байгааб. Теэд 15-дахи ПТУ-да барилгашадай һайн мэргэжэл олгодог гэжэ дуулаад, тиишээ ошоһон хүм, — гэжэ нүгөөдэнь тодорхойлно. Зүгөөр орон соомнай эрдэм техникын дэбжэлтын түргэдөөд байхада, һайн мэргэжэлтэй хүдэлмэришэнэй хүдэр гэр хэрэгтэй, илангаяа мүнөө үедэ ороной экономикын болон социальна байдалай хүгжэлтын түргэдхэлгын замда гаргагдаад байхада, хүдэлмэришэд хэрэгтэй гэжэ олонхидынь зүбөөр ойлгоно гэжэ тэрэ үдэшын хөөрэлдөөн гаршэлэн харуулаа һэн.

Залуу хүдэлмэришэдэй предприятида хүдэлхэеэ ерэхэдэ, һурган хүмүүжүүлэгшэд хэрэгтэй гээшэ гү? Энэ асуудалда залуушуул баһал элдэбээр харюусана. Нийтэ тоогоорнь абажа хараа һаа, **һурган хүмүүжүүлэгшэд огто хэрэггүй** гэжэ харюусагшадай 25 процентнь хэлэһэн байна. Зүгөөр һурган хүмүүжүүлэгшэдгүйгөөр ажалайнгаа намтарые зүбөөр эхилхэнь бэрхэтэй гэжэ олонхидынь харюусаа.

Тэрэ үдэшэ сугларһан хүбүүдэй дунда сэрэгэй уялгата албанда мордохо ёһотой зон байгаа. Тиимэһээ тэрээн тушаа баһал хөөрэлдөөн болоо. Албаяа һайнаар хээд, аха дүү Афганистанда интернациональна уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлээд, һаяхан бусажа ерэһэн Виктор Юмжапов, Мунко Бимбаев гэгшэд залуушуултай уулзажа, патриотическа мэдэрэлыень улам гүнзэгырүүлһэн байха.

Юрэдөө, тэрэ үдэшын программа һайнаар зохёогдоһон байжа, хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ мартагдашагүй гэрэл толо үлөөгөө гэжэ тэмдэглэмээр. Тиимэһээл:

> **Хүсэлэн һурагг лэ**
> **намайе,**
> **Хүдэлмэришэн болохобдил,**
> **шамайе!** —

гэжэ агуухэ поэт В. В. Маяковскиин үгэнүүдые хүн бүхэн өөршэлэн хэлэхэ эрхэтэй байна.

Л. АФАНАСЬЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Залуу хүдэлмэришэдэй һайндэрэй жагсаалһаа буулгагдаһан үзэгдэлнүүдые эндэ харанат.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото-зурагууд.

ТААБАРИНУУД

Шаргал уулын оройдо
Шара аадар адхарба.
(Малгайн дэнзэ).

Абгайхан алтан
һахюуһатай.
(Үүдэнэй шэбхэ).

Малгай соо
Мянган улаан шагай.
(Сог).

Шамһаа шад улаахан,
Шандаганһаа саб
сагаахан.
(Улаалзай, тибһэн).

Хүдэлдэггүй хүнды
сээжэ
Хэбтэмгэшээ таргалба.
(Загаһа баридаг гүр).

Эшэгэн шэнги һүүлтэй,
Элжэгэн шэнги шэхэтэй,
Мии шэнги һабартай,
Морин шэнги дотортой,
Тэмээн шэнги уралтай,
Тэрэлжэ боролжо
нютагтай.
(Туулай).

Мүльһэ түнхижэ,
Мүнгэ олохош,
Мүнгэ түнхижэ,
Алта олохош.
(Үндэгэн).

Хашха үхэрэй
Хабһанинь газаашаа.
(Модон гэрэй хана).

Хүбшэ ойдо
байрладагби,
Хоёр үрине тэжээдэгби,
Хубараг шэнги
хубсаһатайб,
Хулда томо бэетэйб.
(Ангир шубуун).

Хэжэнгын районой Оройн-Адагһаа.

Ц. ЦЫБИКДОРЖИЕВ
эльгээбэ.

ДАЙНДА ЭСЭРГҮҮ ФИЛЬМҮҮД

Германиин Демократическа Республикын байгуулагдаһаар 37 жэлэй ойдо зорюулагдажа, ГДР-эй кинематографистнуудай зохёол бүтээлнүүд манай ороной ниислэл хотодо, Минскдэ, Куйбышевта, Ворошиловградта харуулагдажа байна.

ГДР-эй кинематографистнуудай зохёохы ажал ябуулгада дайнда эсэргүү темэ гол һуури эзэлдэг юм. Энэ ороной фильмүүдэй неделиин программа октябриин 9-дэ Москвагай «Форум» гэжэ кинотеатрта нээгдэбэ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үйлэ хэрэгүүдтэ бидэнние тэхэрюулһэн «Дом на реке» гэжэ картина эндэ түрүүшынхеэ харуулагдаа.

Мэдээжэ немец уран зохёолшо эхэнэр-фашизмда эсэргүү тэмсэлшэ Анна Зегерсын туужаар зохёогдожо буулгагдаһан «Человек и его имя» гэһэн лентэ кинонеделиин программада оруулагдаһан.

Совет харагшадай үзэмжэдэ табигдаһан бусадшье фильмүүд ГДР-эй экранай уран бэлигтэнэй зохёохы бэдэрэлгэнүүдэй үргэн ехэ, элдэб янза байһан тухай хөөрэнэ.

(ТАСС).

Будамшуу

«ОРОЙТОЙ ЮМ ГҮ ДАА, ҮГЫ ГҮ?..»

Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой конторо соо Африкын наранай шараһандал халуун байба гээ һаам, хүндэтэ уншагшад, үнэншэхэ гүт? Үнэншөөгүй һаа, ошожо хараарайгты.

— Теэд юуень гайхабат, Будамшуу? — гэжэ урдаһаам асуухат.— Бүрүүлгэн сагай боложо байһан хаһада хүдэлмэрилдэг газарта дулаан байхадаа ёһоор бэшэ гү?

Тиимэньшье тиимэ. Теэд нэгэ байшан соонь хамаг хубсаһаа хуу тайлажа хаяад ажаллахаар байхадань, нүгөөдэ соонь... шокын хүлдэхөөр.

Совхозой контороһоо холошье бэшэ, шанха урдань оршодог почтын таһагта оробобди. Сентябриин 20 гараhаар почтын хүдэлмэрилэгшэд нэхы дэгэлтэйнүүд һууһан мүртөө бээрэшэһэн гарнуудаа халуун амисхалаараа дулаасуулжа һуугаа бэлэй.

Почтын таһагые даагша А. Ц. Рантарова, почтальон Л. Г. Балданова гэгшэдэй ээлжээгээр газаагшаа гаража, намарай наранай һуларжа байһан элшэдэ дулаасаад орожо байхыень харахадаа, эжэлэнгүй асуудал табигдаа һааб даа:

— Иимэ байдалыетнай хүтэлбэрилэгшэдтнай мэдэдэг гээшэ гү?

— Мэдээ юм ааб даа. Энэмнай хэдэн жэлдэ шиидхэгдэжэ ядаашоод байһан асуудал юм даа,— гэжэ начальнигынь хэлэбэ.— Энэ гэрнай оройгоороо һула. Бороо хурашье тогтохо торохо гэжэ байхагүй, газаа байһанһаа дороор нэбтэ сохюулагшабди...

Үнэхөөреөшье, хажуу тээшээ харахадам, ханань нэбтэ ялайжа, дээшээ тархяа үргэхэдэм, огторгой харагдажа байба. Хөөрхынүүд даа, январиин янгинама жабар соо яажа ажаллаха юм даа гэжэ һанаагаа зобожо гараа бэлэйб. 1986—1990 онуудта, мүн 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые уншахада, эхэнэрнүүдэй ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха гэжэ сэхэ хэлээтэй байдаг. Харин «50 лет Октября» совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ энэ хабаатай бэшэ юм ааб гэжэ һаная, гэртээ ерээд хэбтэтэрээ унтахадаа, иигэжэ зүүдэлбэб.

...Почтын хүдэлмэрилэгшэдэй эрилтэдэ хайша хэрэгээр хандаһанайнгаа түлөө совхозой директор В. Ц. Дубшанов зэмэ амсаад, өөрөө почтын таһаг соо кабинедээ түхеэрэнхэй хэбэртэй. Нохойн арһаар оюулһан урбуулга нэхы гуталтай, ямаан дахатай, гараа һугсаржархёод:

> **Олдоһон энээхэн кабинедни**
> **Оройтой юм гү даа, үгы гү!**
> **Шалаэргэ гэһэн конторомни**
> **Шифертэй юм гү даа,**
> **үгы гү! —**

гэһэн дуу дуулан, саһанай абаахайлан орожо, стол дээрэхи обоо бухал саарһан дэгүүрнь унахые хаража һууна хэбэртэй. Үүдэн гэнтэ нээгдэжэ, парткомой секретарь О. Д. Ёндонов орожо ерээд:

— Ятагаа Тамнай дуу дуулашабат? — гэжэ һэжэглэн асуугаад, нюурыень шэртэбэ.

— Һанаагаа бү зобо, Одон Дамбаевич. Бишни һогтуу бэшэб. Почтын хүдэлмэрилэгшэд нээрээл даарадаг байгаа юм байна гэжэ хана хаягаар нэбтэ үлеэдэг һалхинда дайруулжа, хабжаганаса даарахадаа мэдэбэб,— гэжэ Дубшанов дуу дуулаһандаа аягүйрхэн харюусаба.

— Орхи саашань! Тэдэ залуу эхэнэрнүүд даараһанабди гэхээр эшэхээ яагааб?!—гэжэ хэлээд, Одон Дамбаевич стол ёборжорхибо гээд... һэришэбэб.

Ай даа, зүүдэн бы даа гэжэ урмаа хухарбаб. Үнэхөөреөшье, почтын хүйтэн таһалга соо совхозой директор, парткомой секретарь хоёрые байрлуулаа һаа, эхэнэрнүүдэй гомдолые, магад, ойлгохо байгаа гү? Хэжэнгын районой засагай дээдын зургаанууд али тэдэндэ ойлгуулжа үгэхэ ха гү?

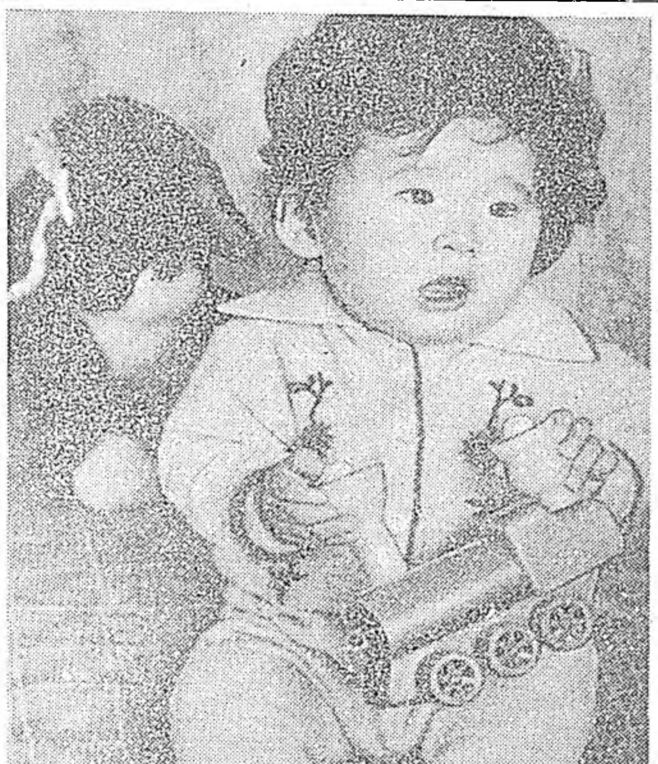

Долгитоһон хара үһэтэй
Дэлэнгирхэн Аюур
Паровозоо мэнэ ябуулжа,
Паг-паг гүүлэхэнь.
Залуухан эжыгээ баясуулжа,
Замдаа гарахань.

Үтэлоодүй тоодэйгоо
урмашуулжа,
Үендөө хүрэхэнь.
Амаа ехээр ангайгаад,
Аюурнай дуулаанхай.
Аян замдаа мордохоо
Арадтаа дуулганхай.

ЭРДЭМ ҺУРГААЛ ТУХАЙ ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Ехэ далай үһаар ханадаггүй
Мэргэн хүн эрдэмээр ханадаггүй.

Дуһал хуряа — далай болохо,
Дуулаһанаа суглуула — эрдэм болохо.

Хүнэй хүбүүе хүшэ оруулдаг һургаал,
Хүлэгэй унагые шадал оруулдаг тэжээл.

Эрдэмтэ хүнһөө омог гарахагүй,
Эрдэниин шулуунһаа эдирээ гарахагүй.

Эрьюу хүноор тэнгэридэ байнхаар
Эрдэмтэй хүноор тамада байһан дээрэ.

Эрдэмэй шулуун шүдэндэ хатуушье
Эрдэмэй үрэһэн хотодо амтатай.

Эрдэмтэй хүнэй хэлэн зөөлэн,
Эмшэ хүнэй гар зөөлэн.

Тогод шубуун һүүлээрээ гоёдог.
Томоотой хүн эрдэмээрээ гоёдог.

АРГА ХУРГАНЬ БАРАГДАА, ШАРГА, ТЭРГЭНЬ ГАЗАРДАА

Басни

Ахамад Толгой
Амаралтада гараһаншье
һаа,
Ажалша бэрхэдээ гэхэ гү,
Хомхой хобдогтоо юм гү.
Албан тушаалаа
орхингүй,
Арбаад жэлдэ ажаллаа,
Аажамхан аалихан
хүдэлөө,
Байн бууралтажа,
Үһэнинь сайба,
Байн мохоотожо,
Ухааниинь балартаба.
Энэ Толгойн мэдэлдэ
Шэхэн, Нюдэн, Хамар,
Аман, Хоолой табан
Таһагуудые даагшаар
Ажаллаа юм хамта.
Аргагүй нүхэд боложо,
Амараашье, архидаашье,
Арын ябуулга хээшье,
Үгээ нэгэдэжэ,
Үйлэ хэрэг бүтээгээшье.
Зүнтэгтэй болоһон
Буурал Толгойн
Зүдэр ута үһэн дор
Булай амар байһан
Таһагууды даа һан
Табан хүйхэр
Зөөлэн һууряа зохёонхой,
Олон жэл хүдэлөө һэн,
Ехэ үйа урдахуулаа һэн.
Үбгэрһэн Толгойнгоо
Үгэ соохоно,
Хүйхэр табамнай
Хүдэлөөл гээшэ:
Шэхэнинь шагнадаг,
Нюдэниинь шагаадаг,
Хамарынь унхидаг,
Аманинь ангайдаг,
Хоолойнь
Хоггүйгөөр залгидаг,
Бусадтаашье хүртөөдэг
Булайхан шадамар һэн.
Буурал Толгой
Бууралан солоёо
ойлгонгүй,
Хуушан заншалаараа
Худал, нээрээ мэдээгээр
Огторгой руу тооһоо
турьян,
Олон жэлдэ һууһан аад,
Шэнэ сагай һэбшээндэ
Шэлэ хүзүүгээ үлеэлгэжэ,
Ямбатай һууһан һууриһаа
Яахын аргагүй хобхорбо.
«Даргынгаа һүүдэрнүүд
бологшод
Дахажа арилба»
гэһэншүү,
Хобдог болоһон табаншье
Хурсаар шүүмжэлүүлжэ,
Хойшоо хориггүйгөөр
Хобхороо бэлэй
һууриһаа!

* * *

Басниинмай удха
Балайшье орёо бэшэл
даа:
Сэлхыжэ байһан юумэн
Сэб сэхэ бэшэгдээ.

Б. НАМСАРАЙН.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ажалша коллективэй арга боломжонууд» — түрүү бэшэг. «Ахалагша һаалишанай жэшээгээр» В. Бадмаевай статья. «Хүн бүхэндэ этигэһэн дээрэһээ...»—А Праведниковай репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хүдэлмэришэн гэһэн омог нэрэ» —Л. Зандановагай статья. «Бидэн дээрэ дуһаална бэшэ...» —А. Гамовай статья. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Гурбадахи хуудаһанда. «Ажалхээгүй олзо олохо ябадалтай эрид тэмсэхэ»—«Хиналтагүйень һамбаашалан»—Ю. Цыренжаповай статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын үдэрэй галхан».

ТААБАРИ-КРОССВОРД

Уран бэлиг — арадай баялиг

ХАЖУУ ТЭЭШЭЭ: 3. Халуун орондо үбэлжэдэг, хойто зүгтэ зуһадаг, хуба улаахан зүһэтэй, хоёрхоноороо бүлэтэй. 7. Аманиинь ангайхагүй, гараараа барихагүй, хүлөөрөө хайрахагүй. 8. Амигүйшье һаа, амитание тэргалуулдаг. 11. Гэрэй хойно гэдэг-ядаг гэбэ.

ДЭЭРЭҺЭЭ ДООШОО: 1. Шугы шэбэр шэнги, энхэ нуурай хулһан шэнги, амба сарай гэшхэһэн шэнги. 5. Ханада хахад халбаашха. 6. Балсаахайда болсоохой оёо. 9. Хадын саанаһаа халзан ямаан шагааба.

ЗУРЛААНУУДҺАА НАРА ЗҮГ ТОЙРООД: 2. Шугы соо шууг-шууг гээ, шуһан бээ баг-баг гээ. 4. Газар доро шара тоһон, газар дээрэ шара шаантаг. 10. Ута сагаан могой уулын хүтэлые дабаад, Мүнхэ һаридагта торошобо. 12. Баабайн адуун барандаа жороо.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95. Собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Закаменск—34-33, п. Кырен—91-7-18, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина... Н-00659, Заказ № 234, Индекс ...